

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Навчально-науковий інститут заочної та післядипломної освіти
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня «Магістр»

**на тему: «Вдосконалення управління фінансовим
потенціалом приватного акціонерного товариства
Агрофірма «Провесінь» м. Львів»**

Виконав: студент 7 курсу, групи Фін-71
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва)

_____ **Мостова Г.Я.**

(прізвище та ініціали)

Керівник: _____ **Рубай О.В.**

(прізвище та ініціали)

Рецензент: _____

(прізвище та ініціали)

Дубляни 2024

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Навчально-науковий інститут заочної та післядипломної освіти
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступінь Магістр
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та
страхування
(назва кафедри)

_____ (підпис)

к.е.н., доц. Грицина О.В.
(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Мостовій Галині Ярославівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Вдосконалення управління фінансовим потенціалом приватного акціонерного товариства Агрофірма «Провесінь» м. Львів»

керівник проекту (роботи) Рубай О.В., к.е.н., доцент.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЛНУП від « 27 » вересня 2023 року № 490/к-с

2. Строк подання студентом проекту (роботи) до «12» грудня 2023 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) річні фінансові та статистичні звіти, методичні рекомендації, рекомендована література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Вступ

Розділ 1. Теоретичні основи управління фінансовим потенціалом підприємства

1.1. Сутність і зміст поняття «фінансовий потенціал підприємства».

1.2. Фактори, що впливають на фінансовий потенціал підприємства.

1.3. Методичні основи управління фінансовим потенціалом

Розділ 2. Управління фінансовим потенціалом приватного акціонерного товариства «Агрофірма «Провесінь»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

2.2. Оцінка фінансового потенціалу ПАТ «Агрофірма «Провесінь»

2.3. Оцінка платоспроможності та ділової активності як складової оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Розділ 3. Напрями підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства

3.1. Оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства, як напрям підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства

3.2. Управління фінансовими потоками підприємства.

Висновки і пропозиції

Список використаних джерел.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиці, рисунки, графіки

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

7. Дата видачі завдання «16» березня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)
1	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі ДР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану об'єкта дослідження.	16.03.23 р.
2	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	27.09.23 р.
3	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання основної та прогнозованої частини роботи, висновків і пропозицій. Редагування та оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК.	19.11.23 р.
4	Кінцеве оформлення дипломної роботи, здача КР керівнику, виправлення його зауважень, здача КР на рецензування, кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць.	26.11.23 р.
5	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником ДР; виправлення зауважень у графічній частині).	10.12.23 р.

Студент

_____ Мостова Г.Я.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

_____ Рубай О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

УДК 330.658

Кваліфікаційна робота магістра: 68 стор. текст. част., 14 рис., 6 табл., 35 літературних джерел.

Вдосконалення управління фінансовим потенціалом приватного акціонерного товариства Агрофірма «Провесінь» м. Львів.

Мостова Г.Я. – Кваліфікаційна робота магістра. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування. – Дубляни, Львівський НУП, 2024 р.

В кваліфікаційній роботі магістра висвітлено теоретичні засади та особливості управління фінансовим потенціалом, його економічний зміст та значення для виробничо-господарської діяльності підприємств. Дано організаційно-економічну характеристику підприємства. Проведено поглиблений аналіз управління фінансовим потенціалом, проаналізовано фінансовий стан ПАТ Агрофірми «Провесінь». Окреслено напрями покращення управління фінансовим потенціалом підприємства.

Отримані результати можуть бути використані у практичній діяльності агрофірми з метою її покращення на перспективу.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансовий потенціал, фінансовий стан, фінансова стійкість, фінансові ресурси.

Анотація

Розкрито теоретичні основи визначення сутності поняття «фінансовий потенціал». Узагальнені визначення категорії «фінансовий потенціал». Розкрито значення фінансового потенціалу у формуванні сукупного потенціалу підприємства. Охарактеризовано процес управління фінансовим потенціалом підприємства. Розглянуто стратегію управління фінансовим потенціалом підприємства, як комплекс заходів з управління фінансовими ресурсами господарюючого суб'єкта, який має на своїй меті отримання максимальних фінансових результатів та оптимізацію виробничого процесу. Узагальнені показники оцінки фінансового потенціалу. Розглянуто механізм формування стратегії управління фінансовим потенціалом та поділено його на етапи. Виявлені складові, які слід враховувати при формуванні стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства. Окреслено напрями підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства на перспективу.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансовий потенціал, фінансовий стан, фінансова стійкість, фінансові ресурси

Abstract

The theoretical foundations of defining the essence of the concept of «financial potential» are revealed. Generalized definitions of the "financial potential" category. The significance of the financial potential in the formation of the overall potential of the enterprise is revealed. The process of managing the financial potential of the enterprise is characterized. The strategy of managing the financial potential of the enterprise is considered, as a set of measures for managing the financial resources of a business entity, which aims to obtain maximum financial results and optimize the production process. Generalized indicators of financial potential assessment. The mechanism of formation of the financial potential management strategy was considered and divided into stages. The components that should be taken into account when forming a strategy for managing the financial potential of the enterprise have been identified. Directions for increasing the efficiency of managing the company's financial potential for the future are outlined.

Key words: financial activity, financial potential, financial condition, financial stability, financial resources

ЗМІСТ

	стор
Вступ	7
1 Теоретичні основи управління фінансовим потенціалом підприємства.....	10
1.1 Сутність і зміст поняття «фінансовий потенціал підприємства».....	10
1.2 Фактори, що впливають на фінансовий потенціал підприємства.....	16
1.3 Методичні основи управління фінансовим потенціалом.....	20
2 Управління фінансовим потенціалом приватного акціонерного товариства «Агрофірма «Провесінь».....	29
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	29
2.2 Оцінка фінансового потенціалу ПАТ «Агрофірма «Провесінь».	33
2.3 Оцінка платоспроможності та ділової активності як складової оцінки фінансового потенціалу підприємства.....	38
3 Напрями підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства.....	45
3.1 Оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства, як напрям підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства.....	45
3.2 Управління фінансовими потоками підприємства.....	50
Висновки і пропозиції.....	63
Список використаних джерел.....	68

Вступ

Фінансовий потенціал - ключовий фактор успішності підприємства в сучасному ринковому середовищі. Чим він сильніший, тим більше привабливості для інвесторів та конкурентоспроможності має підприємство. Забезпечення ефективної діяльності та підвищення конкурентоспроможності - головні завдання керівництва. Фінансовий потенціал грає важливу роль у забезпеченні ефективності, особливо в умовах економічної та політичної нестабільності. Він є основою діяльності та допомагає створювати стійкі конкурентні переваги. Актуальність дослідження управління фінансовим потенціалом підприємства залишається надзвичайно важливою в сучасних умовах, наявність фінансового потенціалу є ключовим фактором успішного функціонування та конкурентоспроможності будь-якого підприємства. Оптимізація фінансових ресурсів для досягнення максимального позитивного фінансового результату - основне завдання управління фінансовим потенціалом підприємства.

Отже, у мінливих умовах українського ринку, підприємства стикаються з викликами ефективного використання своїх ресурсів, пошуку шляхів підвищення продуктивності та оптимізації майнової структури. Це підсилює значення фінансового потенціалу для забезпечення діяльності, розташування на ринку, а також створення та досягнення стратегічних та тактичних цілей відповідних економічних суб'єктів. Внаслідок цього виникає необхідність створення механізму управління фінансовим потенціалом підприємств АПК, спрямованого на формування стратегічного напрямку стійкого розвитку.

Багато вчених-економістів, таких як І. Андрющенко, С. Потась [2], Н. Гнип [8], М. Канар, О. Кавтиш [13], О. Нагорнюк [21], досліджували поняття фінансового потенціалу підприємства, вивчали методики та інструменти оцінювання фінансового потенціалу. Серед тих, хто зосереджувався на управлінні цим потенціалом, були О. Ареф'єва, М. Андрієнко, О. Кравченко [3], В. Марченко, А. Бондар [20]. Механізм управління фінансовим

потенціалом підприємств на основі синергетичного підходу досліджувала А. Назаренко [22].

Проте проблеми, пов'язані з вдосконаленням методів управління фінансовим потенціалом підприємства, ще не отримали достатнього розгляду. Це відзначає актуальність проблеми для подальших досліджень.

Метою магістерської роботи є розкриття наукових концепцій управління фінансовим потенціалом підприємства.

Основні завдання доробку включають:

- висвітлення економічної сутності фінансового потенціалу та факторів, що його формують;
- аналіз процесів управління фінансовими ресурсами підприємства;
- визначення рівня та ефективності використання фінансового потенціалу суб'єкта господарювання;
- розробка стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства.

Об'єктом даного магістерського дослідження управління фінансовим потенціалом є фінансові ресурси та можливості підприємства для забезпечення своєї діяльності та досягнення стратегічних цілей.

Предметом дослідження є процеси, методи, інструменти та стратегії, які застосовуються для ефективного управління фінансовим потенціалом, зокрема планування фінансових ресурсів, їх мобілізація, розподіл, інвестування, контроль та аналіз.

Наукова новизна роботи полягає в наступному:

- удосконалено визначення поняття фінансовий потенціал підприємства, як критерій, який визначає можливість підприємства адаптуватися до змін у економічному оточенні. Цей показник грає ключову роль у здатності підприємства створювати потрібний обсяг позитивних грошових потоків, бути привабливим для інвестицій, ліквідним та фінансово надійним.
- дістав подальший розвиток алгоритм розрахунку фінансового потенціалу, що включає фактори управління, які забезпечують ефективне

науково-обґрунтоване управління фінансами підприємства, розвиток економічно взаємовигідних фінансових відносин з контрагентами.

Отже, дослідження управління фінансовим потенціалом підприємства є важливим для забезпечення його життєздатності, стійкості та конкурентоспроможності в умовах сучасного господарювання.

Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність і зміст поняття «фінансовий потенціал підприємства»

Успішний розвиток української економіки під час переходу до ринкових відносин можливий лише при оптимальному функціонуванні підприємств, що значно залежить від наявності необхідного фінансового потенціалу. Термін «потенціал» походить від латинського слова «potentia» і вказує на «приховані можливості», які через працю можуть перетворитися на реальність у сфері економіки. У вітчизняній економічній літературі це поняття розглядається як наявні можливості, наявні ресурси та засоби, які можуть бути використані, або як обсяг можливостей у будь-якому конкретному контексті, сукупність засобів, необхідних для досягнення певної мети.

Фінансовий потенціал, як ключовий фактор у фінансовій сфері, відображає соціально-економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом, використанням та примноженням фінансових активів. Ці відносини впливають на фінансовий стан підприємств, їх фінансову стійкість та визначають можливості для економічного зростання через процеси відтворення.

Фінансовий потенціал підприємства є нічим іншим, як складовою загального потенціалу економіки підприємства. Цей потенціал визначається як система усіх можливостей підприємства в усіх сферах його діяльності [6, с. 210]. Він не виникає раптово або в хаотичний спосіб, отже має певну послідовність факторів, які передують його формуванню. Фінансовий потенціал підприємства тісно пов'язаний з його конкурентоспроможністю і є одним з ключових факторів, що визначають успішність функціонування підприємства на сучасному ринку. Чим вищий цей потенціал, тим більш конкурентоспроможне і привабливе для інвестицій є підприємство.

Фінансовий потенціал підприємства - це сукупність його фінансових ресурсів та можливостей щодо їх ефективного використання для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку.

Економічна суть фінансового потенціалу полягає в його здатності генерувати грошові потоки, необхідні для:

- інвестування в розвиток виробництва, освоєння нових ринків, розширення асортименту продукції тощо;
- забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;
- підвищення конкурентоспроможності на ринку;
- максимізації прибутку та рентабельності діяльності.

Основними компонентами фінансового потенціалу підприємства представимо на рисунку 1.1.

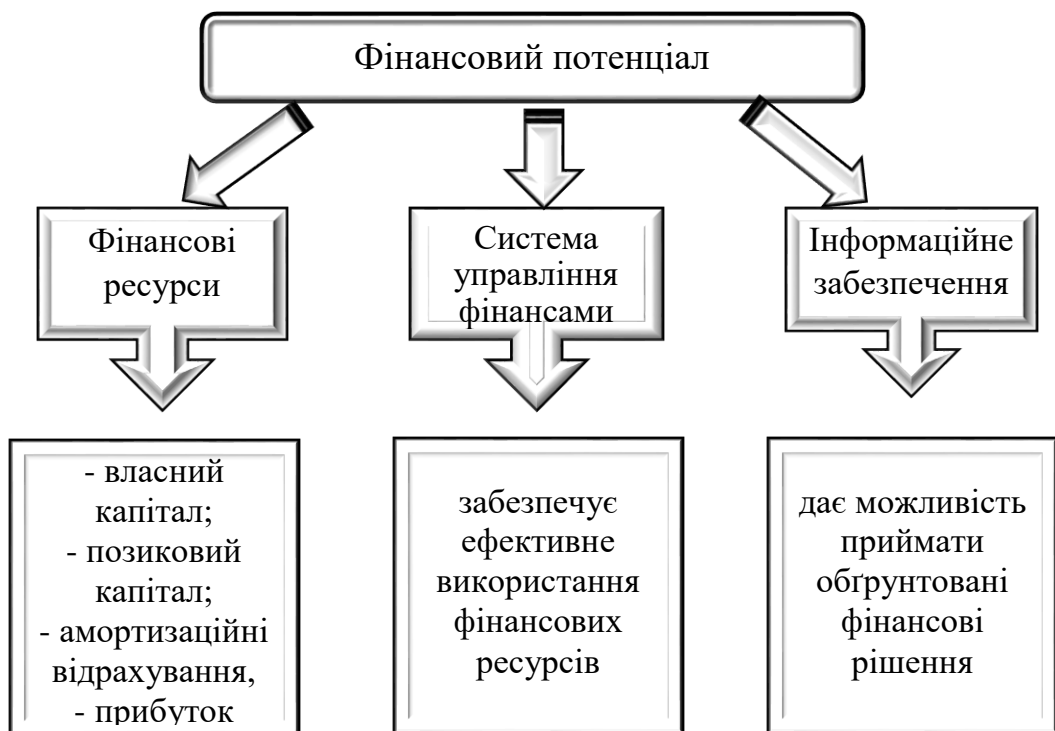

Рисунок 1.1 - Фінансовий потенціал підприємства

Збільшення фінансового потенціалу підприємства може здійснюватися за рахунок:

- збільшення власного капіталу;

- оптимізації структури капіталу;
- підвищення ефективності використання фінансових ресурсів;
- вдосконалення системи управління фінансами.

Сильний фінансовий потенціал є важливою перевагою для підприємства, яка дає йому можливість успішно конкурувати на ринку, динамічно розвиватися та досягати поставлених цілей.

Важливо зазначити, що економічна суть фінансового потенціалу підприємства не обмежується лише його здатністю генерувати грошові потоки. Вона також включає в себе наступне рис. 1.2:

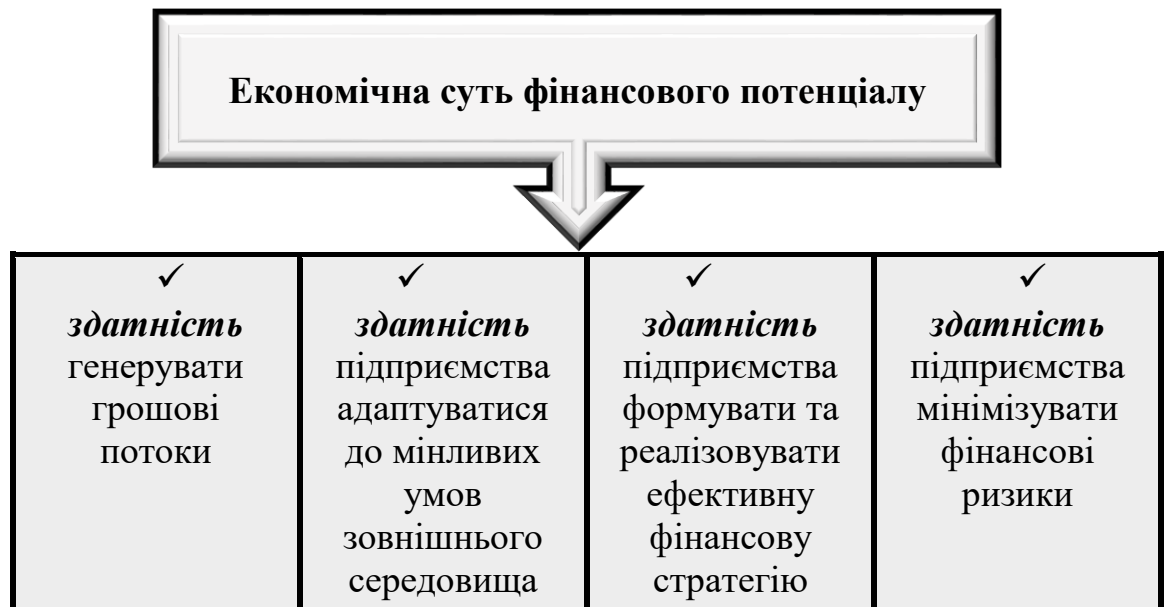

Рисунок 1.2 - Економічна суть фінансового потенціалу

При вдалому використанні фінансових можливостей, підприємство збільшує свою цінність на ринку, що слугує сигналом для інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних органів та інших зацікавлених сторін щодо привабливості інвестування коштів у це підприємство та його фінансової спроможності.

Оцінка фінансового потенціалу підприємства - це комплексний процес, який включає в себе низку етапів (рис. 1.3).

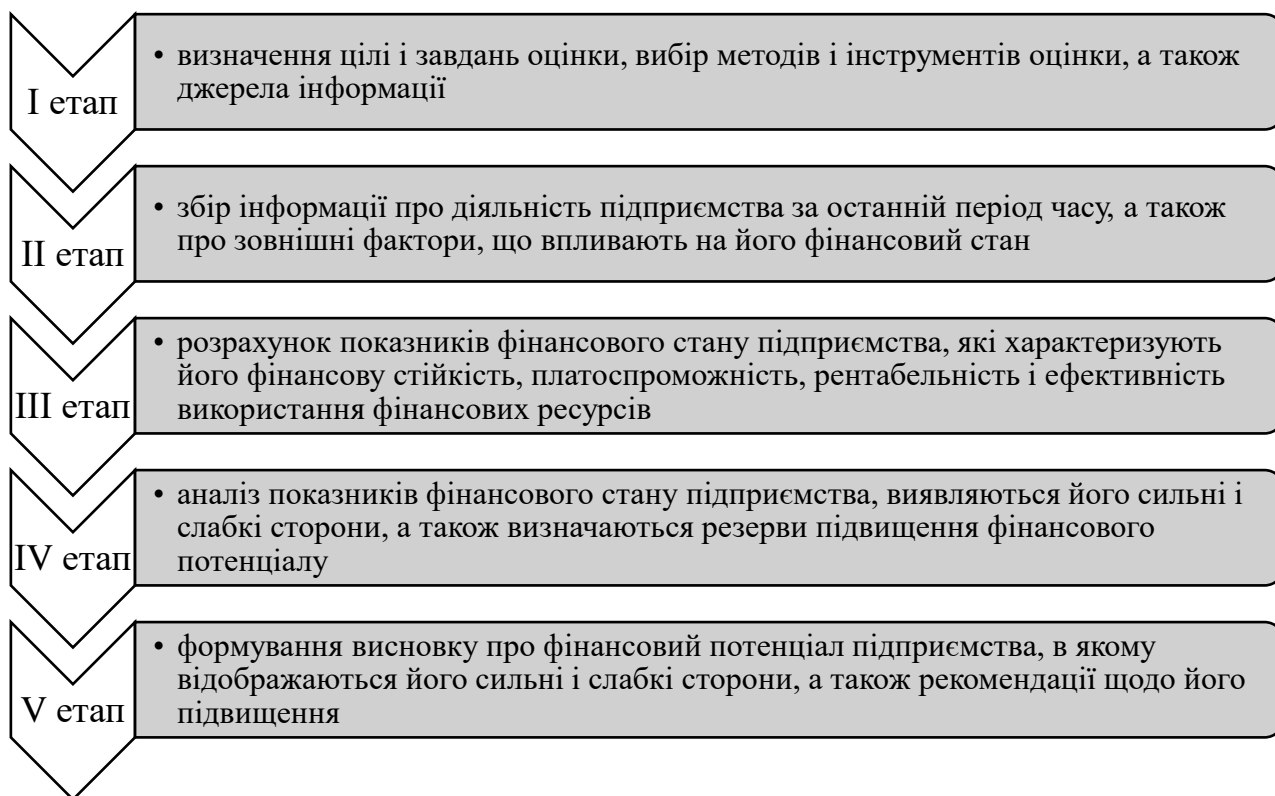

Рисунок 1.3 - Алгоритм оцінки фінансового потенціалу підприємства

Сучасні умови господарювання характеризуються високим рівнем динамізму та невизначеності. Це робить дослідження фінансового потенціалу підприємства надзвичайно важливим для забезпечення його стійкості та розвитку.

Основні аспекти актуальності дослідження полягають в наступному:

1. Нестабільність економічного середовища, оскільки глобалізація та посилення конкуренції створюють економічне середовище непередбачуваним та швидкозмінним. Підприємства повинні бути готові адаптуватися до нових умов та мінімізувати ризики, пов'язані з фінансовими аспектами діяльності.

2. Підвищення конкуренції, адже зростає кількість суб'єктів господарювання в багатьох галузях своєї конкуренції, що потребує ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення конкурентних переваг.

3. Швидкий технологічний прогрес, тому що розвиток технологій швидко трансформує бізнес-моделі та вимагає постійних інвестицій у нові технології. Компанії повинні ефективно розпоряджатися фінансовими ресурсами для забезпечення інновацій та конкурентоспроможності.

4. Фінансові ризики та нестабільність ринків, оскільки зміни валютних курсів, вартості сировини, геополітичні кризи та інші фактори можуть суттєво впливати на фінансове становище підприємства. Ефективне управління фінансовим потенціалом може допомогти зменшити вплив таких ризиків..

5. Стратегічне планування та розвиток, за тим що ефективне управління фінансовим потенціалом дозволяє підприємствам реалізувати свої стратегічні цілі та забезпечити стійкість розвитку.

6. Вимоги регуляторів та стандартів, адже постійні зміни в правовому середовищі та податковій політиці вимагають від поточного аналізу підприємств та адаптації свого фінансового плану, зростаючі вимоги до фінансової звітності та дотримання міжнародних стандартів вимагають від підприємств ефективного управління фінансовими ресурсами та забезпечення фінансової діяльності відповідно до нормативних вимог.

7. Соціальна відповідальність, тому що споживачі та інвестори стають все більшими вимогами щодо соціальної відповідальності підприємств. Управління фінансовим потенціалом може включати в себе ініціативи, спрямовані на зменшення впливу на довкілля та соціальну підтримку.

8. Стійкість до кризи та несприятливих умов, окрім того, у складних економічних умовах, підприємство з добре організованим управлінням фінансовим потенціалом може забезпечити свою життєздатність та стійкість на довгострокову перспективу.

Важливе значення при формуванні та використанні фінансового потенціалу має його практична значимість яка дозволяє визначити можливості розвитку підприємства для розширення діяльності, освоєння

нових ринків, інвестування в нові технології та продукти, оскільки сильний фінансовий потенціал дає підприємству конкурентні переваги, такі як доступ до капіталу, можливість пропонувати більш вигідні ціни та умови для клієнтів, а також інвестувати в дослідження та розробки.

Фінансовий потенціал допомагає підприємству протистояти економічним потрясінням, таким як кризи, спади та зміни на ринку. Оцінка фінансового потенціалу дозволяє підприємству виявити резерви та можливості для покращення ефективності використання фінансових ресурсів.

Інформація про фінансовий потенціал є важливою основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, таких як інвестиційні, кадрові та маркетингові. Сильний фінансовий потенціал робить підприємство більш привабливим для інвесторів, що може сприяти залученню додаткового капіталу для розвитку, а також допомагає підприємству знизити ризики, пов'язані з нестачею фінансових ресурсів, несвоєчасними платежами та банкрутством, сприяє підвищенню іміджу та репутації підприємства на ринку, що може сприяти залученню нових клієнтів та партнерів.

Таким чином, фінансовий потенціал підприємства є комплексним поняттям, яке характеризує його фінансовий стан, можливості та перспективи розвитку.

1.2. Фактори, що впливають на фінансовий потенціал підприємства

Фінансовий потенціал визначає готовність підприємства адаптуватися до змін у економічній ситуації. Цей показник грає ключову роль у здатності підприємства генерувати необхідні грошові потоки, бути привабливим для інвестицій, ліквідним та фінансово надійним. Дослідження показує, що створення фінансового потенціалу підприємства - це складний процес, що залежить від багатьох факторів, що контролюються ним самим (рис. 1.4).

Рисунок 1.4 - Фактори впливу на фінансовий потенціал підприємства

Звичайно, вплив екзогенних факторів визначається обмежувальними та стимулюючими заходами, зокрема: податковими та процентними ставками, законодавчими й суспільними нормами, а також тиском політичних сил.

Щодо ендогенних факторів, то основну роль тут відіграє стратегія підприємства.

При оцінці фінансового потенціалу підприємства розглядаються показники, що відображають ефективність використання наявних фінансових ресурсів, а також стратегічні напрямки розвитку бізнесу. Однак через значну залежність фінансових можливостей підприємства від змін в економічному оточенні, важливо враховувати вплив факторів, які впливають на створення та використання фінансового потенціалу.

Для підвищення фінансового потенціалу необхідно застосовувати ефективний інструмент управління фінансовою діяльністю підприємства. Цей інструмент має спрямовуватися на досягнення загальних цілей розвитку підприємства в умовах значних змін у макроекономічних показниках, системі державного регулювання ринкових процесів, фінансовому ринку та значній нестабільності - це фінансова стратегія.

Фінансова стратегія - один з найважливіших видів функціональних стратегій підприємства, який забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності і фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямків формування та використання фінансових ресурсів при змінах умов зовнішнього середовища [5, С.65-66].

Фінансова стратегія включає аспекти теорії та практики формування фінансів, їх планування та вирішення завдань, які забезпечують фінансову міцність підприємства у умовах ринкової економіки. Процес розробки стратегії управління фінансовим потенціалом передбачає створення системи цілеспрямованих управлінських рішень, спрямованих на підготовку, оцінку та реалізацію програми стратегічного фінансового розвитку підприємства. Доцільно вибудувати стратегію управління фінансовим потенціалом підприємства, основною метою якої є забезпечення ефективного

використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Основні завдання стратегії:

- формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства (збільшення частки власних коштів та зменшення частки позикових коштів у загальній структурі фінансових ресурсів, збалансування структури фінансових ресурсів за терміном погашення);
- забезпечення ефективного управління фінансовими потоками підприємства (оптимізація системи платежів і розрахунків, зменшення дебіторської заборгованості, збільшення кредиторської заборгованості);
- оптимізація фінансових витрат підприємства (зменшення витрат на оплату праці, на матеріали, на рекламу та маркетинг);
- підвищення фінансової стійкості підприємства (збільшення обсягу власних коштів, зменшення обсягу позикових коштів, збільшення прибутку).

Дана стратегія повинна базуватися на певних засадах:

- ефективність використання фінансових ресурсів;
- оптимізація фінансових витрат;
- підвищення фінансової стійкості підприємства;
- відповідність стратегії управління фінансовим потенціалом стратегії розвитку підприємства.

Доцільно виокремити фактори, що впливають на розробку стратегії, зокрема: загальна економічна ситуація в країні та галузі, конкурентне середовище, поточні фінансові результати діяльності підприємства та стратегічні цілі підприємства.

Стратегія управління фінансовим потенціалом підприємства є важливим інструментом забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів і досягнення стратегічних цілей підприємства. Розробка стратегії повинна здійснюватися з урахуванням факторів, що впливають на діяльність підприємства, цілей і завдань управління фінансовим потенціалом.

Потенціал підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні його конкурентоздатності. Вибір різних комбінацій ресурсів визначає різноманітність внутрішньої структури підприємства та можливість досягнення конкурентоспроможності. Проте потенціал залежить не тільки від можливостей внутрішнього середовища суб'єкта господарювання, але й від умов зовнішнього середовища.

До внутрішніх факторів, які впливають на фінансовий потенціал сільськогосподарського підприємства, належать, насамперед, стратегія, яку реалізує підприємство, що формується, досвід і кваліфікація керівників, надання покупцям продукції найвищої якості, отримання прибутку та дотримання інтересів акціонерів, і відмова від довгострокових фінансових зобов'язань для розвитку компанії, індивідуальна ініціатива, колективна робота.

До зовнішніх факторів належать економічні умови, соціальні та політичні фактори. Зазвичай це природно-кліматичні умови, умови інвестування, податки та відсоткові ставки тощо. Крім того, важливим екзогенним фактором слугують зміни ринкової кон'юнктури. Саме тому менеджмент підприємства повинен своєчасно виявляти слабкі позиції конкурентів, швидко реагувати на зміни ринку, розширювати ринок збуту.

Тому, в умовах сьогодення основу фінансового потенціалу підприємств складають наявні фінансові ресурси та управлінські можливості.

Під фінансовим потенціалом розуміють організацію та контроль фінансових ресурсів для здійснення успішної виробничо-господарської діяльності з метою досягнення стратегічних цілей підприємства та забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності та прибутковості господарюючого суб'єкта з врахуванням впливу різних факторів.

Механізм управління фінансовим потенціалом суб'єктів господарювання знаходиться в прямій залежності від динамічності та швидкої мінливості факторів, які на нього впливають. Структура механізму

управління фінансовим потенціалом господарюючих суб'єктів забезпечуючи при цьому ефективність виконання його функціональних завдань.

Механізм управління фінансовим потенціалом є запорукою подальшого розвитку підприємства. Для забезпечення абсолютної стабільності фінансового стану підприємства приймається структура управління, яка найбільшою мірою сприяє досягненню корпоративних цілей з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

1.3. Методичні основи управління фінансовим потенціалом

Методичні основи управління фінансовим потенціалом - це система принципів, методів та інструментів, які використовуються для оцінки, формування та ефективного використання фінансового потенціалу підприємства.

Основні принципи управління фінансовим потенціалом представлені на рис. 1.5.:

Рисунок 1.5 – Принципи управління фінансовим потенціалом

Аналіз фінансового стану підприємства вимагає дослідження його активності у бізнесі, здатності до прибутковості, ліквідності та спроможності виконувати фінансові зобов'язання, а також стабільності фінансів, майнового резерву та інших аспектів [8, С. 145-146]. Аналіз динаміки цих показників дозволяє зрозуміти всебічний вигляд на діяльність підприємства, його здатність конкурувати, надійність і, отже, використовується для визначення стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства.

Під час відбору показників фінансового потенціалу важливо враховувати, що це сукупність ознак, які описують фінансові можливості економічної системи як на даний момент, так і в майбутньому. Тому, список цих показників має бути розроблений з використанням комплексного та стратегічного підходів. Основна складність полягає в обмеженій доступності інформації, тому необхідно обмежити кількість показників, використовувати мінімум суб'єктивної інформації, пов'язаної з особливостями фінансової діяльності, для проведення об'єктивної оцінки фінансового потенціалу.

Наступним етапом в управлінні фінансовим потенціалом підприємства має бути доцільно визначення методів (рис. 1.6), за якими можна зробити висновок щодо якості управління ними.

Методи формування фінансового потенціалу спрямовані на забезпечення зростання фінансових ресурсів підприємства шляхом залучення власних фінансових ресурсів, збільшення розміру статутного капіталу, формування нерозподіленого прибутку, реінвестування прибутку, а також через отримання кредитів, позик, емісій цінних паперів.

Методи раціонального використання фінансових ресурсів застосовуються для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Важливим є забезпечення оптимального співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами, зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції, а також на управління підприємством, та вкладення фінансових ресурсів у розвиток підприємства, що дозволяє підвищити його конкурентоспроможність.

Доцільно розробляти та реалізовувати заходи, які спрямовані на підвищення фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності підприємства.

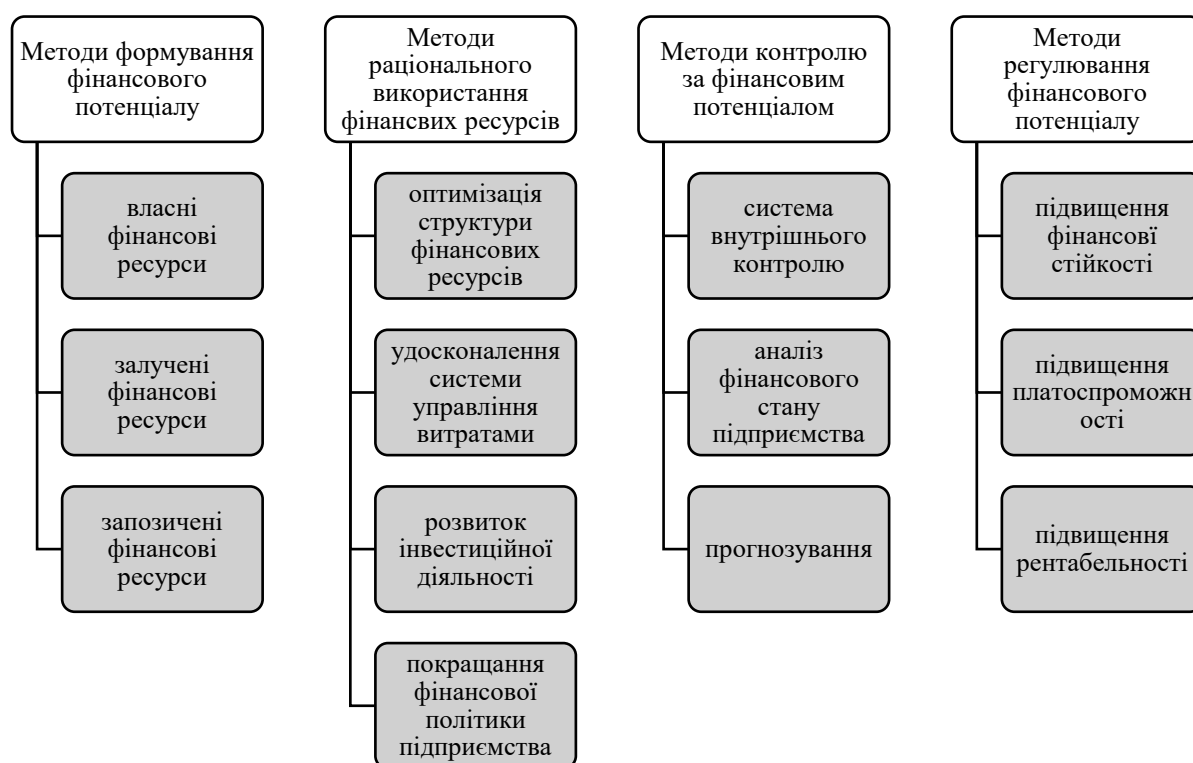

Рисунок 1.6 - Методи управління фінансовим потенціалом підприємства

Методи контролю за фінансовим потенціалом націлені на забезпечення своєчасного виявлення та усунення негативних тенденцій у розвитку фінансового потенціалу підприємства. В першу чергу це передбачає імплементацію заходів, спрямованих на забезпечення достовірності облікової інформації, попередження та виявлення фінансових порушень; оцінку фінансового стану підприємства та виявлення його сильних і слабких сторін, а також прогноз можливих змін фінансового стану в майбутньому.

Методи регулювання фінансового потенціалу повинні усувати негативні тенденції у розвитку фінансового потенціалу підприємства: зменшувати фінансові ризики, пов'язані з діяльністю підприємства. Також вони спрямовані на забезпечення можливості підприємства своєчасно

виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та підвищення його рентабельності.

Необхідність дослідження фінансового потенціалу проводиться задля наступного:

1. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень:

Дослідження фінансового потенціалу дає змогу керівництву краще зрозуміти можливості та обмеження підприємства, що веде до прийняття більш обґрунтованих рішень щодо інвестування, розширення, фінансування та інших аспектів діяльності.

2. Оцінка ризиків:

Аналіз фінансового потенціалу допомагає виявити потенційні ризики, такі як проблеми з ліквідністю, платоспроможністю або фінансовою стійкістю. Це дає змогу вжити заходів для їх мінімізації або уникнення.

3. Підвищення конкурентоспроможності:

Розуміння сильних та слабких сторін підприємства з точки зору фінансів дає змогу розробити стратегії для підвищення його конкурентоспроможності на ринку.

4. Залучення інвестицій:

Дослідження фінансового потенціалу може бути корисним при залученні інвестицій, оскільки воно дає потенційним інвесторам чітке уявлення про фінансовий стан підприємства та його перспективи.

5. Оптимізація використання ресурсів:

Аналіз фінансового потенціалу допомагає визначити, чи використовуються ресурси підприємства максимально ефективно. Це може призвести до економії коштів та підвищення рентабельності.

6. Підвищення прозорості:

Дослідження фінансового потенціалу дає чітке уявлення про фінансовий стан підприємства не лише керівництву, але й іншим зацікавленим сторонам, таким як акціонери, кредитори та аналітики.

7. Відповідність нормативним вимогам:

Багато підприємств зобов'язані проводити дослідження фінансового потенціалу відповідно до законодавства або вимог регуляторів.

8. Збільшення економічної стійкості:

Дослідження фінансового потенціалу допомагає підприємству краще підготуватися до можливих економічних потрясінь, таких як кризи або рецесії.

9. Розробка стратегії розвитку:

Аналіз фінансового потенціалу є важливою складовою розробки стратегії розвитку підприємства, оскільки він дає змогу визначити його можливості та ресурси для досягнення поставлених цілей.

10. Підвищення ефективності управління:

Дослідження фінансового потенціалу може допомогти керівництву виявити неефективні процеси та сфери, які потребують удосконалення.

Методи дослідження фінансового потенціалу включають:

- аналіз фінансової звітності підприємства;
- оцінку фінансових показників підприємства;
- порівняльний аналіз фінансових показників підприємства з показниками конкурентів;
- експертні оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Дослідження фінансового потенціалу є важливим інструментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, оцінки ризиків, підвищення конкурентоспроможності та оптимізації використання ресурсів. Це може допомогти підприємству досягти своїх цілей, підвищити свою стійкість та покращити своє фінансове становище.

Для оцінки фінансового потенціалу підприємства використовуються різні методи, такі як (рис.1.7.):

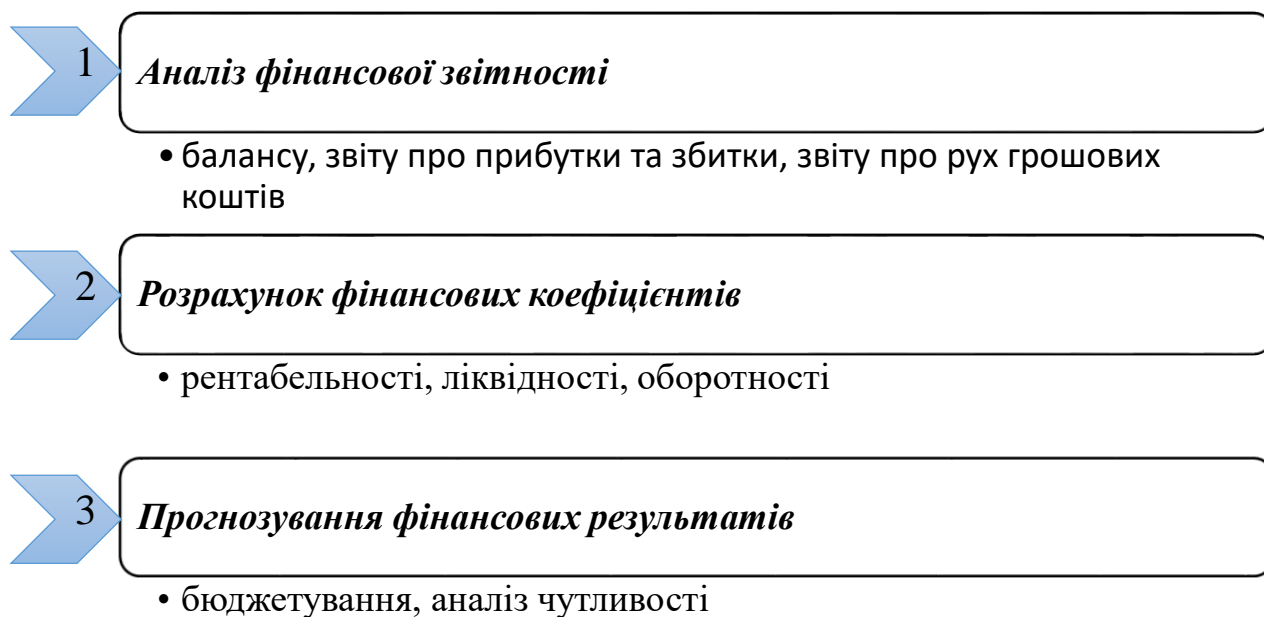

Рисунок 1.7 – Методи аналізу фінансового потенціалу підприємства

Використання інформації про фінансовий потенціал дозволяє підприємству:

- розробляти та реалізовувати ефективну фінансову стратегію;
- оптимізувати структуру капіталу;
- підвищувати ефективність використання фінансових ресурсів;
- знижувати ризики та підвищувати стійкість до економічних потрясінь;
- підвищувати конкурентоспроможність та привабливість для інвесторів.

Таким чином, фінансовий потенціал є важливим фактором успішного розвитку підприємства.

Слід відмітити, що вибір методів управління фінансовим потенціалом підприємства залежить від стратегічних цілей, фінансового стану підприємства, зовнішніх факторів, що впливають на його діяльність та доступності інформації і дає змогу розподілити підприємства за рівнем якості управління фінансовим потенціалом табл. (1.8).

Рисунок 1.8 - Рівень фінансового потенціалу підприємства

Після оцінки фінансового потенціалу можна зробити висновки про ефективність діючої системи управління підприємством. Ми маємо на увазі ефективну систему управління фінансовим потенціалом, а саме взаємоузгоджену між різними структурними підрозділами підприємства методику виконання їх функцій і планів, яка передбачає конкретні та чіткі роз'яснення щодо джерел формування та напрямків використання фінансових ресурсів підприємства. У свою чергу, для розробки такого плану необхідно проаналізувати ринкову ситуацію, розрахувати фінансово-економічні показники підприємства та передбачити застосування оперативних тактичних механізмів реагування на ризики, що в свою чергу вплине на поставлені цілі (щодо обсягу продажів, запланованих фінансових результатів, очікуваних інвестицій), а відхилення – якомога менше, тобто не більше 20%. «За результатами аналізу виокремлюють такі категорії за рівнем використання потенціалу:

- високий рівень – на підприємстві передбачена розгалужена система бюджетного планування;
- середній рівень – підприємство формує систему планових фінансових звітів, визначених за певними стандартами обліку;
- низький рівень – підприємство здійснює планування діяльності за допомогою застосування методу коефіцієнтів».

Оскільки пояснення фінансового потенціалу враховує конкретні обставини фінансової діяльності та управління процесом формування та використання фінансових ресурсів, аналіз фінансового потенціалу повинен базуватися на аналізі фінансових ресурсів.

Вважаємо, що для оцінки фінансового потенціалу підприємства за основу слід взяти аналіз джерел формування фінансових ресурсів (капіталу) підприємства та ефективності його використання. Капітал є основним вимірником ринкової вартості підприємства. Як основний фактор виробництва він характеризує фінансові ресурси, які забезпечують дохід, а також є важелем рівня економічної ефективності. Тому необхідно аналізувати джерела формування капіталу: оцінювати структуру всіх джерел фінансових ресурсів, а також окремо власних і позикових коштів, проаналізувати кредиторську заборгованість.

Аналіз капіталу суб'єктів господарювання слід проводити на основі вивчення змін у структурі та складі власного та позикового капіталу та розрахунку величини власного оборотного капіталу підприємства.

Для забезпечення довгострокового виробництва та ефективної діяльності підприємства повинні мати достатньо ліквідних коштів, щоб мати можливість розраховуватися з кредиторами та підтримувати свою ліквідність і платоспроможність на належному рівні. Виходячи з цього, необхідно провести аналіз оборотних активів виробничих підприємств шляхом вивчення структури та динаміки оборотних коштів та дебіторської заборгованості.

Наступним кроком в проведенні оцінки фінансового потенціалу підприємства є аналіз ефективності використання фінансових ресурсів.

Вимірювання обсягу фінансового потенціалу та моніторинг рівня раціонального його споживання необхідні для забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства, незалежно від його галузевої належності, форми власності, розміру та інших характеристик. Завдяки регулярним процедурам дослідження та оцінки працівникам суб'єкта господарювання надається можливість:

- отримувати в будь-який необхідний момент достовірну інформацію про величину фінансового потенціалу, рівень і ефективність його використання, величину наявних резервів і т.д.;
- виявити причини неефективності використання та відтворення фінансового потенціалу та усунути їх за допомогою певних заходів;
- оперативне управління процесом формування, використання та відтворення фінансового потенціалу;
- створити необхідні передумови для розширення можливостей залучення додаткових фінансових ресурсів тощо.

Розділ 2. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «АГРОФІРМА «ПРОВЕСІНЬ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Агрофірма «Провесінь» є приватним акціонерним товариством, яке було створено в 1996 році. Підприємство спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції, зокрема, зернових, бобових, технічних культур.

Центральний офіс ПАТ Агрофірми «Провесінь» знаходиться за адресою Львівська область, місто Львів, вулиця Тракт Глинянський, будинок 152. В статуті господарства зазначається, що комерційна діяльність спрямована на надання високоякісної продукції населенню заради одержання прибутку з найменшими витратами.

Підприємство є юридичною особою і має самостійний баланс, печатку зі своїм найменуванням, штамп, бланки та інші реквізити. ПАТ Агрофірми «Провесінь» веде бухгалтерську звітність та податковий облік свого майна і зобов'язань відповідно до законодавства.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (осіб) – 66. Протягом звітного періоду кадрова програма емітента, спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників не змінювалася. Фонд оплати праці відносно попереднього року збільшився за рахунок збільшення розміру заробітної плати працівників.

ПрАТ «Агрофірма Провесінь» здійснює вирощування огірків та помідорів у закритому ґрунті. Виробничий сезон триває орієнтовно з березня по листопад. В міжсезоння проводиться підготовка виробничих потужностей до нового сезону. Продукція товариства реалізується через місцеві та всеукраїнські торговельні мережі, а також на ринку «Шувар» у м. Львові. Вплив на виробництво має вартість природного газу, який використовується

для опалення теплиць. Основними конкурентами агрофірми є АТ «Київська овочева фабрика» та Комбінат «Тепличний».

Організаційна структура Агрофірми «Провесінь» є лінійно-функціональною. Це означає, що в ній є лінійна система управління, в якій всі підлеглі підпорядковані одному керівникові, а також функціональна система управління, в якій існують спеціалізовані підрозділи, що виконують певні функції.

Лінійна система управління представлена на Агрофірмі «Провесінь» генеральним директором, який є вищим органом управління підприємством. Генеральний директор здійснює загальне керівництво підприємством, визначає його стратегічні цілі та завдання, а також призначає і звільняє керівників підрозділів.

Функціональна система управління представлена на Агрофірмі «Провесінь» такими підрозділами:

- Відділ маркетингу відповідає за розробку та реалізацію маркетингової політики підприємства.
- Відділ фінансово-економічний відповідає за фінансове управління підприємством та за облік фінансово-господарської діяльності підприємства.
- Відділ матеріально-технічного забезпечення відповідає за забезпечення підприємства матеріальними ресурсами.
- Відділ виробництва відповідає за виробництво продукції.
- Відділ праці та заробітної плати відповідає за організацію праці та заробітної плати на підприємстві.

Відділи функціональної системи управління підпорядковані генеральному директору.

Організаційна структура Агрофірми «Провесінь» представлена на рисунку 2.1.

Ця структура управління дозволяє підприємству ефективно вирішувати поставлені перед ним завдання.

Однак, існують деякі недоліки лінійно-функціональної структури управління. Зокрема, ця структура може призвести до дублювання функцій, а також до затягування прийняття рішень.

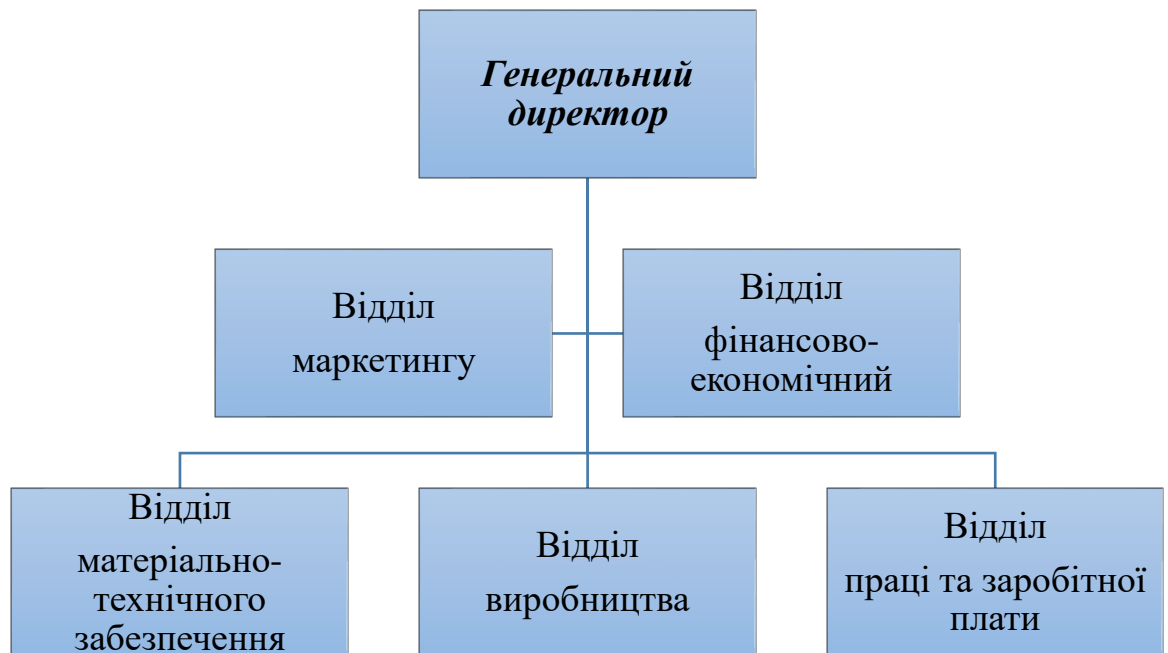

Рисунок 2.1. - Організаційна структура Агрофірми «Провесінь»

Для усунення цих недоліків Агрофірми «Провесінь» можна запровадити такі заходи:

- Розробити положення про функціональні підрозділи, в яких визначити їхні повноваження та обов'язки.
- Створити систему координації між функціональними підрозділами.
- Впровадити систему делегування повноважень.

Ці заходи дозволять Агрофірмі «Провесінь» підвищити ефективність управління підприємством.

Управління фінансовим потенціалом підприємства є важливим фактором його успішного функціонування в умовах ринкової економіки та полягає в максимальному використанні його фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей та підвищення його конкурентоспроможності.

Розглянемо основні показники діяльності Приватного Акціонерного Товариства «Агрофірма Провесінь» в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Основні показники діяльності Приватного Акціонерного Товариства «Агрофірма Провесінь», тис. грн

Показник	роки			Зміни (+;-)
	2020	2021	2022	
Дохід	3410	1715	606	-2804
Чистий прибуток (збиток)	-10 714	-9 416	-2 799	-7 915
Активи	27 270	20 592	18 846	-8 424
Зобов'язання	56 623	50 345	51 398	-5 225
Кількість працівників, чол	66	22	15	-41

Фінансові показники підприємства характеризуються значною строкатістю протягом трьох років. Дохід підприємства має тенденцію до зменшення. Спостерігаємо значне скорочення збитку на 7915 тис. грн., хоча й залишається ще досить високим 2799 тис. грн., також спостерігаємо скорочення як активів так і зобов'язань підприємства протягом досліджуваного періоду. Кількість працівників також скорочується.

Ці тенденції свідчать про те, що підприємство переживає складні часи. З метою покращення даної ситуації слід:

- провести детальний аналіз причин погіршення показників;
- розробити план оздоровлення підприємства, який включатиме заходи щодо збільшення доходів, зниження витрат та покращення ефективності роботи.

Важливо зазначити, що даний аналіз є поверхневим. Для більш точного розуміння ситуації та прийняття обґрунтованих рішень необхідно провести більш детальний аналіз з врахуванням всіх факторів, що впливають на діяльність підприємства.

2.2. Оцінка фінансового потенціалу ПАТ «Агрофірма «Провесінь»

Оцінка фінансового потенціалу підприємства - це комплексне дослідження його здатності генерувати та використовувати фінансові ресурси для досягнення стратегічних цілей. Можливості даної оцінки фінансового стану представимо на рисунку 2.2.

Рисунок 2.2 – Оцінка фінансового потенціалу підприємства

Оцінка фінансового потенціалу - це важливий інструмент для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що сприяє розвитку та успіху підприємства.

В подальшому проаналізуємо наявність й структуру майна та джерел фінансування провадження виробничо-фінансової діяльності підприємств в наступних таблицях 2.2, 2.3.

Таблиця 2.2 – Динаміка та структура майна підприємства

Показник	Роки						Темпи росту, %
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Усього майна	27270	100	20592	100	18845	100	69,1
1. Необоротні активи	6751	24,8	6517	31,6	6445	34,2	95,5
2. Оборотні активи	20518	75,2	14075	68,4	12400	65,8	60,4
2.1. виробничі запаси	1300	6,3	864	6,1	1074	8,7	82,6
2.2. грошові кошти	145	0,7	63	0,4	341	2,8	2,4 р.
2.3. кошти в розрахунках	7212	35,1	12484	88,7	9678	78,0	134,2

За три роки (2020-2022) загальна вартість майна підприємства скоротилася на 30,9% з 27 270 тис. грн. до 18 845 тис. грн.

Необоротні активи також зменшилися на 4,5% з 6 751 тис. грн. до 6 445 тис. грн., але темпи їх скорочення менші, ніж у загального майна. Незначне скорочення на 4,5% може свідчити про оптимізацію структури необоротних активів, продаж збиткових або нерентабельних об'єктів.

Оборотні активи зазнали значного скорочення на 39,6% з 20 518 тис. грн. до 12 400 тис. грн., що може свідчити про зменшення виробничих запасів, що може бути як позитивним (оптимізація запасів), так і негативним (нестача ресурсів для виробництва) фактором. Збільшення грошових коштів,

свідчить про тимчасове покращення платіжної дисципліни підприємства. Збільшення дебіторської заборгованості, що в сучасних умовах виступає негативним фактором для підприємства та свідчить про погіршення платіжної дисципліни контрагентів, так і про втрату клієнтів.

Для більш точного аналізу необхідно знати більше інформації про діяльність підприємства, його специфіку, конкурентне середовище тощо.

Необхідно проаналізувати динаміку інших показників фінансово-господарської діяльності підприємства, таких як доходи, витрати, прибуток, рентабельність тощо.

На основі даних таблиці можна зробити висновок, що за три роки (2020-2022) фінансово-господарський стан підприємства погіршився.

Таблиця 2.3 - Аналіз джерел коштів підприємства

Показник	Роки						Темпи росту, %
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Усього майна	27270	100	20592	100	18845	100	69,1
1. Власні кошти	-29352	-	-38768	-	-41568	-	
2. Позичені кошти	56622	100	59359	100	60413	100	106,7
2.1. Довгострокові зобов'язання	9016	15,9	9015	15,2	9015	14,9	100,0
2.2. Короткострокові зобов'язання	47606	84,1	50344	84,8	51398	85,1	108,0
2.2.1. Кредиторська заборгованість	1693	3,0	1495	2,5	953	1,6	56,3

За досліджуваний період (2020-2022) в ПАТ «Агрофірма «Провесінь» загальна вартість майна підприємства скоротилась на 30,9% з 27 270 тис. грн. до 18 845 тис. грн. Власні кошти підприємства від'ємні протягом усіх трьох років. Це свідчить про те, що підприємство фінансується за рахунок позикових коштів. Оскільки підприємство є збитковим, і довгий період часу має значні суми непокритих збитків.

Позикові кошти зросли на 6,7% з 56 622 тис. грн. до 60 413 тис. грн. Це може свідчити про те, що підприємство залучає додаткові кошти для покриття своїх потреб, але не може генерувати достатньо власних коштів.

Зростання позикових коштів свідчить про погіршення фінансового стану підприємства та неможливість генерувати власні кошти для покриття своїх потреб.

Зменшення кредиторської заборгованості на 43,7% свідчить про покращення платіжної дисципліни підприємства, покращення відносин з постачальниками, зменшення обсягів закупівель.

На основі даних таблиці можна зробити висновок, що за три роки (2020-2022) фінансово-господарський стан підприємства характеризується негативною тенденцією та є фінансово залежним від кредиторів.

Для більш точного аналізу необхідно знати більше інформації про діяльність підприємства, його специфіку, конкурентне середовище тощо.

Необхідно проаналізувати динаміку інших показників фінансово-господарської діяльності підприємства, таких як доходи, витрати, прибуток, рентабельність тощо (табл.2.4).

За даними таблиці спостерігаємо різке зниження основних фінансових показників чистого доходу (виручки) від реалізації продукції у 2022 році на 2804 тис. грн. (-82%) порівняно з 2020 роком, аналогічно собівартості продукції, а також і основного кінцевого фінансового результату діяльності підприємства прибутку (збитку). Це як наслідок впливу економічної кризи, яка охопила економіку України та проявилась через зниження попиту на продукцію, зростання цін на сировину та матеріали, інфляцію, появу нових конкурентів, зміну потреб споживачів, зміну законодавства, епідемії, політичні катаклізми.

Також на це мають вплив внутрішні причини, які лежать в площині помилкових управлінських рішень, недостатнього контролю за витратами, неефективна маркетингова політика, застарілі технології, зниження продуктивності праці, зростання собівартості продукції, зниження якості

продукції, зростання браку, неефективна кадрова політика, низька мотивація персоналу.

Таблиця 2.4 – Основні фінансові показники використання фінансового потенціалу підприємства

Показник	роки			2022р. до 2020р., (+,-)
	2020	2021	2022	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	3410	1715	606	-2804
Собівартість виробленої продукції, тис.грн.	10699	1715	604	-10095
Валовий прибуток (збиток), тис.грн.	-7289	-	2	-7287
Інші операційні доходи, тис.грн.	3168	7922	7403	4235
Інші операційні витрати, тис.грн.	5719	17646	10204	4485
Інші доходи, тис.грн	-	-	458	458
Інші витрати, тис.грн	876	-	149	-727
Разом доходи, тис.грн.	6578	10095	8009	1431
Разом витрати, тис.грн.	17293	19510	10809	-6484
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	-10714	-9416	-2799	-13513
Податок на прибуток	0	0	0	-
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	-10714	-9416	-2799	-13513

Зниження чистого доходу (виручки) від реалізації продукції пов'язане із значним зменшенням обсягів виробництва, втратою клієнтів, зростанням цін на сировину та матеріали.

Обсяги збитку протягом 2020-2022 років, свідчать про негативну фінансову діяльність підприємства та неспроможність генерувати достатньо коштів для покриття своїх витрат.

2.3. Оцінка платоспроможності та ділової активності як складової оцінки фінансового потенціалу підприємства

Фінансова стійкість є основою виживання і стабільного становища підприємства, оскільки вона забезпечує платоспроможність, економічну незалежність, здатність до адаптації та можливості для розвитку.

Фінансово стійке підприємство має достатньо коштів для покриття своїх поточних зобов'язань. Це означає, що воно може вчасно сплачувати за своїми рахунками, погашати кредити і виплачувати дивіденди акціонерам.

Фінансово стійке підприємство не залежить від зовнішніх джерел фінансування. Це означає, що воно може самостійно генерувати достатньо коштів для фінансування своєї діяльності.

Фінансово стійке підприємство може успішно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Це означає, що воно може впоратися з економічними спадами, змінами в конкурентному середовищі та іншими непередбаченими обставинами.

Фінансово стійке підприємство має можливість для розвитку і зростання. Це означає, що воно може інвестувати в нові активи, розширювати виробництво і виходити на нові ринки.

Фінансова стійкість є важливим фактором успіху будь-якого підприємства. Проте досліджуване підприємство в останні три роки характеризується як фінансово нестійке та залежне від своїх кредиторів. Підприємства, які не приділяють достатньої уваги цій проблемі, ризикують зіткнутися з фінансовими труднощами, а в деяких випадках навіть з банкрутством.

Для аналізу фінансового потенціалу підприємства додатково проводиться аналіз його платоспроможності.

Платоспроможність - це здатність підприємства вчасно і повністю виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, постачальниками, бюджетом та іншими контрагентами.

Аналіз платоспроможності є важливою складовою оцінки фінансового потенціалу підприємства. Він дозволяє:

- оцінити здатність підприємства погашати свої борги;
- виявити ризики неплатоспроможності;
- вчасно вжити заходів для покращення фінансового стану підприємства.

Найпоширеніший метод аналізу платоспроможності коефіцієнтний. Він ґрунтується на розрахунку та аналізі системи фінансових коефіцієнтів, які характеризують різні аспекти платоспроможності підприємства.

Результати аналізу платоспроможності дозволяють зробити висновок про те, чи є підприємство платоспроможним. Якщо підприємство неплатоспроможне, то необхідно вжити заходів для покращення його фінансового стану. Основні показники платоспроможності представимо в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Динаміка показників ліквідності

Показники	роки			Відхилення (+,-)
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,003	0,001	0,007	0,004
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,404	0,262	0,220	-0,184
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,431	0,279	0,241	-0,19
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	0,23	0,12	0,10	-0,13
Частка оборотних коштів в активах	0,752	0,684	0,658	-0,094
Частка запасів в поточних активах	0,063	0,061	0,087	+0,024

Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом 2020-2022 років дещо зростає, що свідчить про збільшення частки найліквідніших активів у

загальній структурі активів, проте є дуже низьким, оскільки нормативне значення його 0,2. Він характеризує негайну готовність підприємства ліквідувати поточну заборгованість, для ПАТ «Агрофірма «Провесінь» в межах від 0,3 до 0,7% в досліджуваному періоді.

Коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності та коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості протягом 2020-2022 років знизились. Це може свідчити про погіршення платоспроможності підприємства.

Частка оборотних коштів в активах протягом 2020-2022 років знизилась. Це може свідчити про збільшення частки довгострокових активів у загальній структурі активів.

Частка запасів в поточних активах протягом 2020-2022 років зростає. Це може свідчити про збільшення обсягів запасів на складі.

Підприємству необхідно вжити заходів для покращення платоспроможності, наприклад, збільшити обсяг продажів, зменшити дебіторську заборгованість, оптимізувати структуру запасів.

Необхідно провести більш детальний аналіз фінансового стану підприємства, щоб визначити причини погіршення платоспроможності.

Для більш точного аналізу фінансового стану підприємства необхідно використовувати більш широкий спектр показників та даних.

Аналіз платоспроможності є важливим інструментом управління фінансами підприємства. Він дозволяє керівництву підприємства вчасно виявити проблеми та вжити заходів для їх усунення.

Фінансовий потенціал підприємства - це сукупність його фінансових ресурсів, які використовуються для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку. Він є ключовим фактором, що визначає конкурентоздатність та ділову активність підприємства.

Сильний фінансовий потенціал дозволяє підприємству інвестувати в нові технології, продукти та послуги, що дає йому конкурентну перевагу. Підприємства з сильним фінансовим потенціалом можуть пропонувати більш

конкурентні ціни, що може залучити більше клієнтів, дає підприємству доступ до капіталу на більш вигідних умовах, що може допомогти йому втілити свої стратегічні плани.

Сильний фінансовий потенціал дозволяє підприємству збільшувати інвестиції в основні та оборотні активи, що може призвести до зростання обсягів виробництва та продажів, дає підприємству можливість виходити на нові ринки та розширювати свою діяльність. Окрім того сильний фінансовий потенціал дозволяє підприємству знижувати ризики, пов'язані з його діяльністю, що може призвести до підвищення його стійкості.

Фінансовий потенціал є важливим фактором, що визначає конкурентоздатність та ділову активність підприємства. Підприємства, які прагнуть до успіху, повинні приділяти велику увагу розвитку свого фінансового потенціалу.

Ділова активність – це комплексна характеристика, що охоплює різні аспекти діяльності підприємства та характеризує:

- ефективність використання ресурсів: Це включає в себе оцінку того, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи, капітал та людські ресурси для досягнення своїх цілей.
- інтенсивність виробничо-комерційної діяльності: Це стосується того, наскільки активно підприємство веде свою діяльність, наскільки швидко воно обертає свої активи і генерує прибуток.
- рівень конкурентоспроможності: Це оцінка того, наскільки добре підприємство конкурує на ринку зі своїми конкурентами.
- фінансова стійкість: Це оцінка того, наскільки підприємство здатне витримувати фінансові потрясіння і залишатися платоспроможним.

Проведемо оцінку ділової активності підприємства в наступній таблиці.

Підприємства можуть підвищувати свою ділову активність за допомогою нарощування обсягів продажів, оптимізації виробничих процесів, впровадження нових технологій, розширення ринків збуту, підвищення конкурентоспроможності.

Таблиця 2.6 – Оцінка ділової активності

Показник	Роки			Відхилення;+,-
	2020	2021	2022	
	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	
Чистий дохід від реалізації	3410	1715	606	-2804
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,89	1,28	1,81	-0,08
Тривалість обороту оборотних активів, днів	192	281	199	7
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	3,69	2,66	2,93	-0,76
Тривалість обороту запасів, днів	88	135	125	37
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	64,3	19,2	15,1	-49,2
Тривалість обороту (погашення) дебіторської заборгованості, днів	765	719	774	9
Коефіцієнт оборотності кредитор. заборгованості	2,5	1,1	0,7	-228,3
Тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів	146	331	521	375
Тривалість операційного циклу	853	854	899	46
Тривалість фінансового циклу	707	523	378	-329

З проведеного дослідження впливає наступне:

- ефективність використання оборотних засобів як у сфері виробництва так і у сфері обігу в досліджуваному періоді характеризується негативною тенденцією;

- тривалість обороту активів, виробничих запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей зростають, що в кінцевому підсумку призвело до зростання тривалості операційного циклу за весь період на 46 днів;

- значне зростання тривалості обороту кредиторської заборгованості призвело до скорочення тривалості фінансового циклу.

За даними аналізу табл. 2.6 в агрофірмі є проблеми з управління дебіторською заборгованістю, а вирішення якої дозволить оптимально використовувати фінансовий потенціал підприємства.

Ділова активність підприємства є важливим фактором, що визначає його успіх. Підприємства, які прагнуть до розвитку, повинні постійно працювати над підвищенням своєї ділової активності, активно впроваджувати нові технології, продукти та послуги, просувати свої продукти та послуги на ринку, інвестиції у свій розвиток.

Ділова активність – це комплексна характеристика, що охоплює різні аспекти діяльності підприємства. Підприємства, які прагнуть до успіху, повинні постійно працювати над підвищенням своєї ділової активності за допомогою різних методів та інструментів.

Важливо відзначити, що якість управління фінансовим потенціалом – це не статичний стан, а постійний процес. Підприємства повинні постійно працювати над його вдосконаленням, щоб залишатися конкурентоспроможними в динамічному середовищі.

Якщо рух фінансових надходжень за підсумками операційної та фінансової діяльності отримав позитивний результат, а за інвестиційною – негативний, то це може означати що: підприємство генерує достатньо коштів від своєї основної діяльності, щоб покрити свої витрати та інвестувати в розвиток. Це позитивний знак, який свідчить про те, що підприємство є прибутковим і має стійке фінансове становище; підприємство робить інвестиції в зростання. Негативний рух грошових коштів за інвестиційною діяльністю може бути пов'язаний з такими інвестиціями, як придбання нових активів, розширення виробництва, вихід на нові ринки. Ці інвестиції можуть призвести до зростання доходів підприємства в майбутньому.

Окрім того підприємство може погашати свої борги. Негативний рух грошових коштів за інвестиційною діяльністю також може бути пов'язаний з погашенням кредитів або інших боргових зобов'язань. Це може покращити фінансове становище підприємства та знизити його фінансовий ризик.

Підприємство виплачує дивіденди акціонерам. Виплата дивідендів також призводить до відтоку коштів з підприємства.

Важливо проаналізувати всі фактори, які вплинули на рух грошових коштів, щоб зробити правильні висновки про фінансове становище підприємства.

Таблиця 2.6 - Формування фінансових потоків ПАТ «Агрофірма «Провесінь» від господарської діяльності

Показник	роки			Зміни (+, -)
	2020	2021	2022	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	1515,7	1283,5	659,6	-856,1
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	13,3	115,7	76,5	63,2
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-1384,1	-1121,4	-731,9	-
Чистий рух коштів за звітний період	3529,0	277,8	4,2	-3524,8
Залишок коштів на початок періоду	144,9	63,4	341,2	196,3
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	-81,5	0,0	-4,5	-
Залишок коштів на кінець періоду	63,4	341,2	340,9	277,5

Як бачимо з таблиці в досліджуваному періоді, ситуація є досить складною, так як рух фінансових потоків по основному виду діяльності хоча і має позитивне значення проте в динаміці дуже скорочується, рух фінансових потоків за інвестиційними вкладеннями має низькі показники, а за результатом фінансової – негативне значення. В даному випадку стан підприємства можна охарактеризувати як кризовий, оскільки підприємство витрачає значні суми на погашення кредитів, якість управління – незадовільною. Підприємство в сучасних умовах переживає не найкращі часи і характеризується збитковістю.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства, як напрям підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства

Оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства – це процес формування та використання фінансового потенціалу таким чином, щоб максимізувати його ефективність та прибутковість, а також забезпечити фінансову стійкість підприємства. Це досягається шляхом визначення оптимального співвідношення між власними та позиковими коштами, а також вибором найдешевших та найефективніших джерел фінансування.

Оптимізація структури фінансового потенціалу дозволяє збільшити рентабельність власного капіталу (ROE) та рентабельність інвестицій (ROI) за рахунок використання більш дешевих джерел фінансування та ефективного управління капіталом.

Оптимізація структури фінансового потенціалу допомагає знизити фінансовий ризик підприємства за рахунок зменшення залежності від позикових коштів.

Оптимізація структури фінансового потенціалу дозволяє підприємству підтримувати достатній рівень ліквідності та платоспроможності, а також забезпечувати його довгострокову стійкість.

Оптимізація структури фінансового потенціалу дає підприємству конкурентні переваги за рахунок зниження вартості капіталу та підвищення ефективності його використання.

Основні етапи оптимізації структури фінансового потенціалу:

1. Аналіз фінансового стану підприємства: Вивчення динаміки фінансових показників, структури капіталу, рівня рентабельності та ризику.

2. Визначення цілей оптимізації: Встановлення пріоритетів, таких як максимізація рентабельності, зниження ризику або забезпечення фінансової стійкості.

3. Розробка варіантів оптимізації: Розгляд різних джерел фінансування та їх вплив на фінансові показники підприємства.

4. Вибір оптимального варіанту: Оцінка та порівняння різних варіантів оптимізації з урахуванням цілей та ризиків.

5. Реалізація обраного варіанту: Внесення змін до структури капіталу підприємства.

Методи оптимізації структури фінансового потенціалу:

- аналіз фінансового левериджу: Вивчення впливу зміни структури капіталу на прибуток та рентабельність підприємства.
- модель WACC: Розрахунок середньозваженої вартості капіталу для різних варіантів його структури.
- метод дисконтування: Оцінка впливу структури капіталу на вартість підприємства.

Оптимізація структури фінансового потенціалу – це важливий процес, який дозволяє підприємству підвищити свою ефективність, рентабельність та фінансову стійкість.

Важливо зазначити, що оптимальна структура фінансового потенціалу для кожного підприємства буде індивідуальною, залежно від його специфіки, галузі діяльності, фінансового стану та інших факторів рисунок 3.1.

Для підвищення фінансового потенціалу необхідно застосовувати ефективний інструмент управління фінансовою діяльністю підприємства. Цей інструмент має спрямовуватися на досягнення загальних цілей розвитку підприємства в умовах значних змін у макроекономічних показниках, системі державного регулювання ринкових процесів, фінансовому ринку та значній нестабільності - це фінансова стратегія.

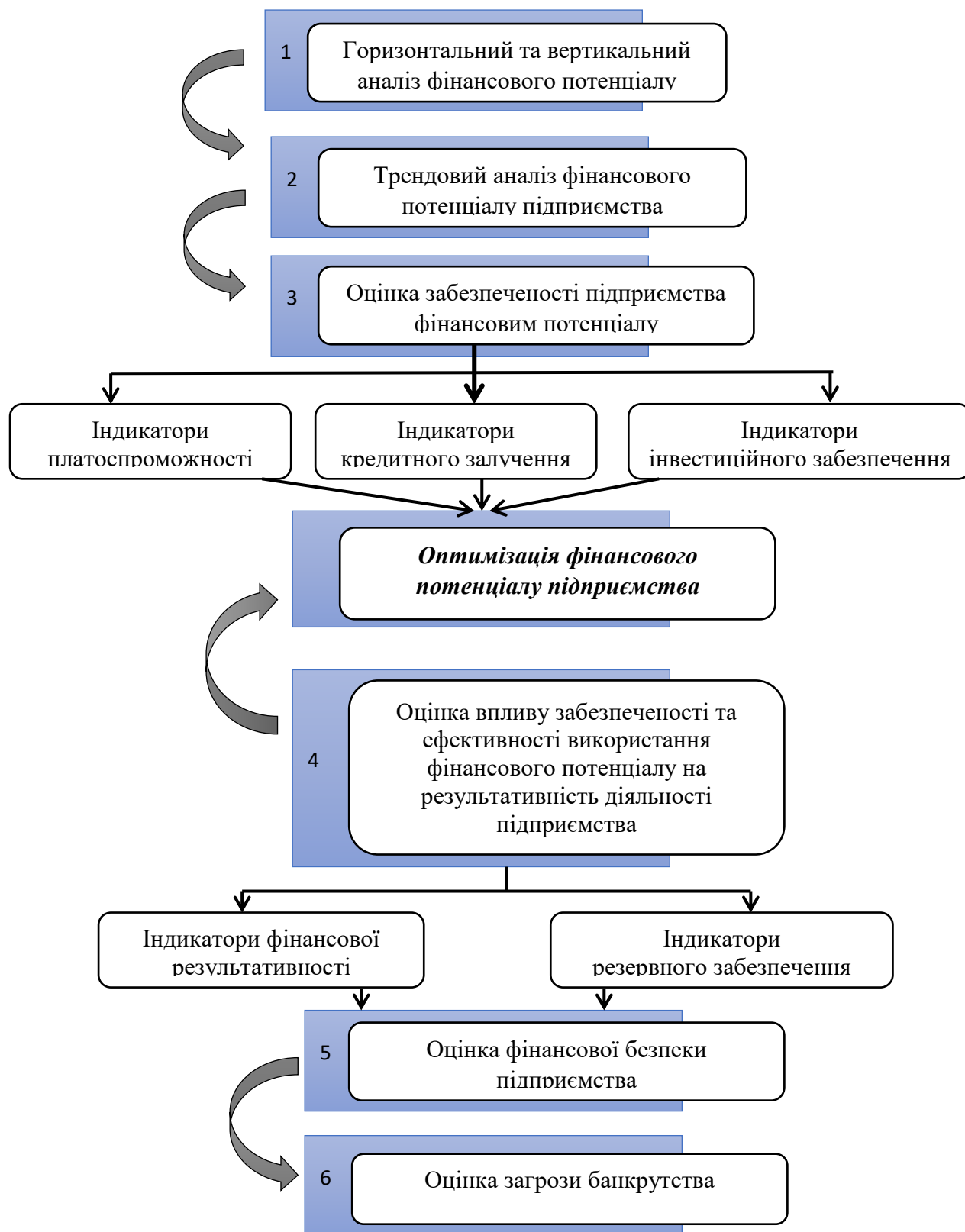

Рисунок 3.1 – Напрями оптимізації фінансового потенціалу підприємства

Фінансова стратегія - один з найважливіших видів функціональних стратегій підприємства, який забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності і фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямків формування та використання фінансових ресурсів при змінах умов зовнішнього середовища [5, С.65-66].

Фінансова стратегія включає аспекти теорії та практики формування фінансів, їх планування та вирішення завдань, які забезпечують фінансову міцність підприємства у умовах ринкової економіки. Процес розробки стратегії управління фінансовим потенціалом передбачає створення системи цілеспрямованих управлінських рішень, спрямованих на підготовку, оцінку та реалізацію програми стратегічного фінансового розвитку підприємства. Доцільно вибудувати стратегію управління фінансовим потенціалом підприємства, основною метою якої є забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Основні завдання стратегії:

- формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства (збільшення частки власних коштів та зменшення частки позикових коштів у загальній структурі фінансових ресурсів, збалансування структури фінансових ресурсів за терміном погашення);
- забезпечення ефективного управління фінансовими потоками підприємства (оптимізація системи платежів і розрахунків, зменшення дебіторської заборгованості, збільшення кредиторської заборгованості);
- оптимізація фінансових витрат підприємства (зменшення витрат на оплату праці, на матеріали, на рекламу та маркетинг);
- підвищення фінансової стійкості підприємства (збільшення обсягу власних коштів, зменшення обсягу позикових коштів, збільшення прибутку).

Дана стратегія повинна базуватися на певних засадах:

- ефективність використання фінансових ресурсів;
- оптимізація фінансових витрат;
- підвищення фінансової стійкості підприємства;
- відповідність стратегії управління фінансовим потенціалом

стратегії розвитку підприємства.

Доцільно виокремити фактори, що впливають на розробку стратегії, зокрема: загальна економічна ситуація в країні та галузі, конкурентне середовище, поточні фінансові результати діяльності підприємства та стратегічні цілі підприємства. Розглянемо взаємозв'язок різних видів потенціалу на рисунку 3.2.

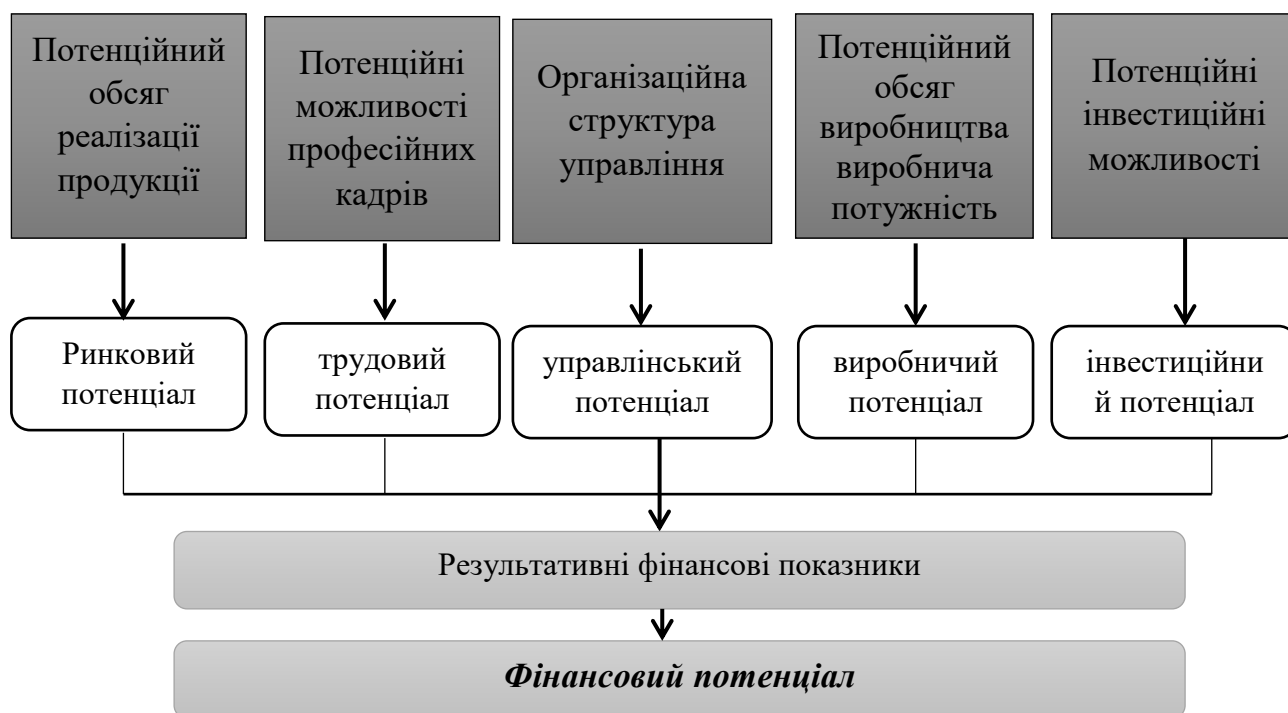

Рисунок 3.2 – Взаємозв'язок видів потенціалу підприємства

Стратегія управління фінансовим потенціалом підприємства, рисунок 3.3, є важливим інструментом забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів і досягнення стратегічних цілей підприємства. Розробка

стратегії повинна здійснюватися з урахуванням факторів, що впливають на діяльність підприємства, цілей і завдань управління фінансовим потенціалом.

Рисунок 3.3 – Основні характеристики фінансової стратегії підприємства

Стратегія управління фінансовим потенціалом забезпечує формування сукупності цілеспрямованих управлінських рішень, які сприяють раціональному забезпеченню підготовки, оцінки і виконання програми стратегічного фінансового розвитку підприємства.

3.2 Управління фінансовими потоками підприємства.

Управління фінансовими потоками підприємства – це процес планування, організації та контролю руху грошових коштів підприємства. Це важлива частина фінансового менеджменту, яка допомагає підприємствам забезпечити наявність у них достатньо коштів для ведення бізнесу та досягнення своїх цілей. Мета управління фінансовими потоками полягає в оптимізації руху коштів підприємства для забезпечення його платоспроможності та фінансової стійкості. Це досягається шляхом прогнозування майбутніх грошових потоків, розробки стратегії управління грошовими потоками, впровадження контролю за грошовими потоками, аналізу та оцінки ефективності управління грошовими потоками.

Основні завдання управління фінансовими потоками підприємства:

- підвищення ефективності використання фінансового потенціалу;
- забезпечення платоспроможності підприємства;
- мінімізація фінансових ризиків;
- максимізація прибутку підприємства.

Управління фінансовими потоками підприємства включає такі основні етапи:

- аналіз фінансових потоків - на цьому етапі вивчається динаміка та структура фінансових потоків підприємства, виявляються фактори, що на них впливають, оцінюється ефективність управління фінансовими потоками;
- прогнозування фінансових потоків, на цьому етапі розробляється прогноз майбутніх фінансових потоків підприємства з урахуванням його фінансової стратегії, планів розвитку та зовнішніх факторів;
- розробка стратегії управління фінансовими потоками, на цьому етапі визначаються цілі та завдання управління фінансовими потоками, розробляються заходи щодо їх досягнення;
- впровадження контролю за грошовими потоками, - на цьому етапі здійснюється контроль за надходженням і витрачанням коштів

підприємства, виявляються відхилення від прогнозу та вживаються заходи щодо їх усунення;

- аналіз та оцінка ефективності управління грошовими потоками, - на цьому етапі аналізуються результати управління фінансовими потоками, оцінюється його ефективність та виробляються рекомендації щодо його покращення.

Управління фінансовими потоками підприємства є важливим інструментом фінансового менеджменту, який дозволяє підприємствам ефективно використовувати свої фінансові ресурси, забезпечувати свою платоспроможність і фінансову стійкість, а також досягати своїх цілей.

Так, підприємства можуть отримувати високі прибутки, але при цьому відчувати значний дефіцит коштів. Це може бути наслідком неефективного управління грошовими потоками. Якщо підприємство не ефективно управляє своїми грошовими потоками, воно може мати високий прибуток, але при цьому не мати достатньо коштів для покриття своїх поточних витрат. Це може бути пов'язано з такими факторами, як несвоєчасне отримання платежів від клієнтів, занадто великі запаси чи необґрунтовані інвестиції.

Ще одним важливим фактором впливу слугує сезонність бізнесу. Деякі підприємства мають сезонний характер, тобто їхні доходи істотно варіюються в залежності від пори року. У такі періоди, коли доходи низькі, підприємство може відчувати дефіцит коштів, навіть якщо його загальний річний прибуток високий. Окрім того важливо звернути увагу на інвестиції в зростання. Підприємства, які інвестують у зростання, можуть відчувати дефіцит коштів, навіть якщо їхній прибуток високий. Це пов'язано з тим, що інвестиції в зростання, такі як розширення виробництва або вихід на нові ринки, вимагають значних коштів.

Важливо відзначити, що дефіцит коштів не завжди є ознакою того, що підприємство знаходиться в скрутному становищі. Якщо підприємство має високий прибуток і чіткий план щодо подолання дефіциту коштів, то це не повинно викликати занепокоєння.

Якість управління фінансовим потенціалом підприємства може бути високою лише в тому випадку, коли:

1. Є чітка стратегія та цілі. Успішне управління потенціалом підприємства ґрунтується на чіткому розумінні того, чого хоче досягти підприємство. Це включає в себе визначення довгострокових і короткострокових цілей, а також розробку стратегії для їх досягнення.

2. Ефективне використання ресурсів. Якісне управління передбачає раціональне використання всіх ресурсів підприємства, включаючи людські, фінансові та матеріальні. Це означає, що підприємство має використовувати свої ресурси максимально ефективно для досягнення своїх цілей.

3. Мотивація та залученість персоналу. Люди є ключовим фактором успіху будь-якого підприємства. Тому важливо, щоб персонал був мотивований і залучений в роботу. Це можна досягти за допомогою справедливої системи винагороди, можливостей для розвитку та кар'єрного росту, а також сприятливої робочої атмосфери.

4. Контроль і аналіз результатів. Для того, щоб забезпечити високу якість управління фінансовим потенціалом, необхідно постійно контролювати результати діяльності підприємства та проводити аналіз. Це дозволить виявити проблеми та недоліки, а також вжити заходів для їх усунення.

5. Гнучкість і адаптивність. У сучасному мінливому світі підприємствам необхідно бути гнучкими та адаптивними. Це означає, що вони повинні бути готові до змін і вміти швидко реагувати на них.

Важливо відзначити, що якість управління господарством - це не статичний стан, а постійний процес. Підприємства повинні постійно працювати над його вдосконаленням, щоб залишатися конкурентоспроможними в динамічному середовищі.

Якщо рух фінансових надходжень за підсумками операційної та фінансової діяльності отримав позитивний результат, а за інвестиційною – негативний, то це може означати що: підприємство генерує достатньо коштів

від своєї основної діяльності, щоб покрити свої витрати та інвестувати в розвиток. Це позитивний знак, який свідчить про те, що підприємство є прибутковим і має стійке фінансове становище; підприємство робить інвестиції в зростання. Негативний рух грошових коштів за інвестиційною діяльністю може бути пов'язаний з такими інвестиціями, як придбання нових активів, розширення виробництва, вихід на нові ринки. Ці інвестиції можуть призвести до зростання доходів підприємства в майбутньому.

Окрім того підприємство може погашати свої борги. Негативний рух грошових коштів за інвестиційною діяльністю також може бути пов'язаний з погашенням кредитів або інших боргових зобов'язань. Це може покращити фінансове становище підприємства та знизити його фінансовий ризик. Підприємство виплачує дивіденди акціонерам. Виплата дивідендів також призводить до відтоку коштів з підприємства.

З метою нарощування та розширення виробничих потужностей та диверсифікації виробництва ПАТ «Агрофірма «Провесінь» слід негайно вирішити питання маркетингу виробництва та реалізації продукції задля погашення боргів та зниження збитковості у найближчій перспективі, тобто основну увагу звернути на збільшення величини власного капіталу. Дану проблему можна вирішити за рахунок подолання збитковості і в подальшому через нагромадження нерозподіленого прибутку. Іншим напрямом може бути залучення додаткового фінансового капіталу від власників підприємства. Саме збільшення власного капіталу сприятиме зміцненню фінансової стійкості та дозволить поетапно повернути позикові кошти та забезпечити його кредитоздатність й фінансову незалежність.

Якщо ж підприємство досягне стану, коли воно не зможе запозичити кошти за прийнятною ціною (що вказує на те, що підприємство переобтяжене боргами порівняно з його власним капіталом), як у нашому випадку, тоді необхідно збільшувати власний капітал усіма можливими шляхами, якщо ми хочемо вивести підприємство з кризи, що має позитивно

вплинути на кредитоспроможність підприємства. Вартість фінансування позикових коштів слід привести до мінімального рівня (рис. 3.4)

Важливо проаналізувати всі фактори, які вплинули на рух фінансових ресурсів, щоб зробити правильні висновки про ефективне формування та використання капіталу підприємства.

Управління фінансовими потоками - це комплексний процес, який потребує ретельного аналізу та обґрунтування. Не існує універсального методу, який підходить для всіх підприємств. Вибір оптимального джерела або комбінації джерел залежить від конкретних умов та потреб підприємства.

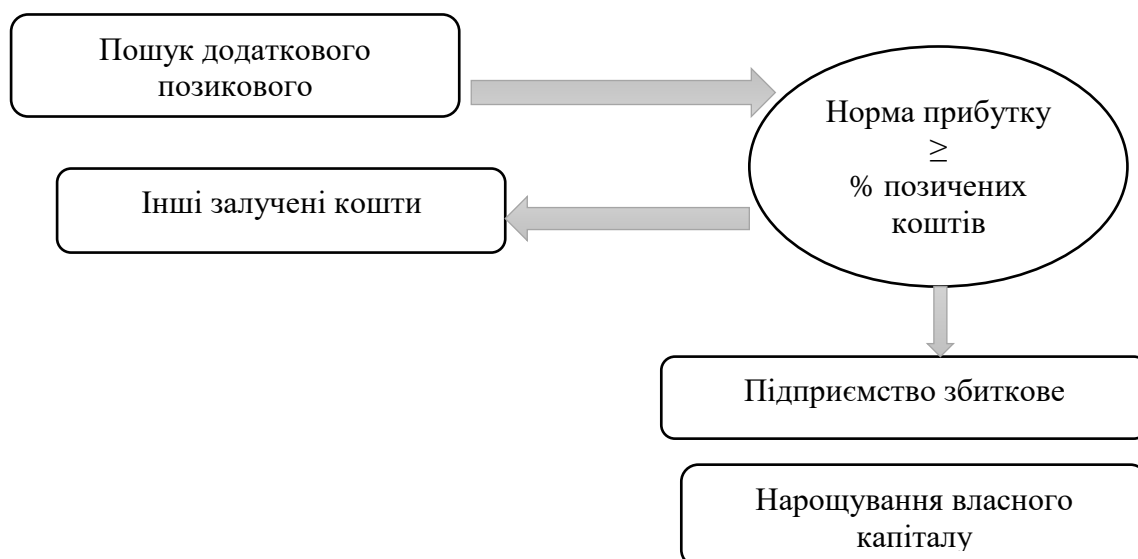

Рисунок 3.4- Напрями оптимізації фінансових потоків підприємства

В основі забезпечення ефективного управління фінансовим потенціалом кожного суб'єкта господарювання є оптимальне поєднання фінансових процесів для забезпечення позитивних фінансових результатів. Тому суб'єкти господарювання повинні розробляти фінансові плани своєї діяльності за результатами прогнозних досліджень. Дослідження та аналіз наукових джерел, присвячених теоретичним питанням, методам прогнозування та характеристикам управління фінансовим потенціалом підприємств мають містити інформацію про необхідність адаптації існуючих

методів та засобів прогнозування соціально-економічних явищ до конкретних умов галузі господарювання підприємства, для визначення його фінансового потенціалу.

Отже, фінансовий потенціал підприємства – це інерційність саморозвитку, самостійкості та самозбереження його фінансової системи. Величина фінансового потенціалу підприємства це потенційно можливий обсяг акумуляції, віддачі, витрачання фінансових ресурсів за рахунок його положення (фінансового, економічного, територіального та ін.) щодо інших підприємств, а також за рахунок будь-яких інших властивостей самої фінансової системи підприємства.

Ключовими факторами управління фінансовим потенціалом є політика формування, розподілу та використання доходів, політика управління активним та пасивним капіталами, дивідендна політика.

Політика формування і розподілу фінансового доходу має бути комплексною та системною. Вона повинна враховувати стратегічні цілі підприємства, його фінансовий стан та ринкові умови. Ефективна політика сприяє зростанню та розвитку підприємства, підвищенню його добробуту та забезпечує його стійке фінансове становище.

Економічний зміст політики управління активним та пасивним капіталами полягає в наступному:

Активний капітал - інвестиції в активи, які генерують дохід, зокрема: основні засоби, оборотні активи, нематеріальні активи. Його мета полягає в збільшенні прибутку, підвищення конкурентоспроможності, зростання вартості підприємства.

Пасивний капітал включає джерела фінансування активів, а саме: власні кошти, позикові й залучені кошти. Мета їх формування та управління ними полягає в мінімізації вартості капіталу, забезпеченні фінансової стійкості, оптимізації структури капіталу.

Політика управління активним та пасивним капіталами включає:

- врахування взаємозв'язку між активами та пасивами;

- визначення оптимальної структури капіталу;
- ефективне використання ресурсів;
- максимізація віддачі від активів;
- мінімізація витрат на капітал;
- збалансування ризиків та прибутковості;
- досягнення прийняттого рівня ризику;
- забезпечення цільового рівня прибутковості.
- підвищення рентабельності капіталу, тобто збільшення прибутку на одиницю капіталу та створення додаткової вартості для власників;
- зниження ризиків в майбутньому через забезпечення платоспроможності та зниження ймовірності банкрутства, підвищення конкурентоспроможності, ефективне використання ресурсів, швидке реагування на зміни ринкового середовища.

Політика управління активним та пасивним капіталами має бути ґрунтована на ретельному аналізі та обґрунтуванні. Вона повинна враховувати специфіку діяльності підприємства, його фінансовий стан та ринкові умови.

Ефективна політика сприяє зростанню та розвитку підприємства, підвищенню його рентабельності та забезпечує його стійке фінансове становище.

Дивідендна політика - це комплекс рішень, які приймає керівництво акціонерного товариства щодо виплати дивідендів акціонерам. Вона визначає: частку прибутку, яка буде розподілена, зокрема: висока дивідендна політика - більша частина прибутку розподіляється; низька дивідендна політика - більша частина прибутку реінвестується; форму та періодичність виплати дивідендів.

Дивідендна політика - це важливий інструмент управління фінансами та фінансовим потенціалом підприємства. Вона повинна бути ґрунтована на ретельному аналізі та обґрунтуванні. Ефективна дивідендна політика сприяє

зростанню та розвитку підприємства, підвищенню його інвестиційної привабливості.

З метою покращення управління фінансовим потенціалом та усунення слабких сторін діяльності підприємства доцільно:

- нарощувати долю джерел власних коштів у оборотних активах за рахунок збільшення рентабельності та нагромадження нерозподіленого прибутку;

- забезпечити поповнення джерел власних коштів та прискорення оборотності запасів шляхом скорочення термінів розрахунків за дебіторською заборгованістю.

- контролювати стан розрахунків щодо простроченої кредиторської заборгованості.

- систематично стежити за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості. Значне перевищення кредиторської заборгованості створює загрозу фінансової стійкості підприємства та робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування. Для реалізації цього необхідно скласти графік платежів, в якому знайшли б відображення строки оплати відповідно до укладених договорів та контролю за станом розрахунків за простроченим заборгованостям. Контроль у сенсі здійснювати потрібно, тобто значне перевищення дебіторської заборгованості може створити загрозу фінансовій стійкості підприємства та унеможливить залучення додаткових джерел фінансування;

- необхідний пошук внутрішніх резервів щодо збільшення прибутковості виробництва та досягненню беззбиткової роботи за рахунок більш повного використання виробничої потужності підприємства, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, зниження її собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, скорочення непродуктивних витрат та втрат;

- необхідно орієнтуватися на збільшення частки ринку. Для розширення сегмента ринку керівництву підприємства слід використовувати

прийом кредитування нових замовників через відстрочку платежу. Також використовувати частковий розрахунок постачання матеріалів з проведенням подальших взаємозаліків.

Для усунення негативних моментів діяльності підприємства, а також для підтримки та покращення фінансового стану запропоновано провести оптимізацію запасів сировини на складі.

Дебіторська заборгованість підприємства означає кредитування ним своїх споживачів та клієнтів, причому часто проти волі кредитора. В результаті підприємство змушене частину коштів інвестувати у цю заборгованість. Такі інвестиції розраховуються з урахуванням недоотриманої виручки.

Існує ціла низка заходів щодо скорочення дебіторської заборгованості, які умовно можна об'єднати у кілька груп:

- контроль за станом розрахунків з покупцями, вибір ділових партнерів та оптимальної схеми взаємовідносин з ними. Сюди можна включити оцінку ділової репутації, масштабу та ступеня впливу потенційних та вже існуючих партнерів та можливих наслідків їх зміни; оцінку умов, у яких працюють ці партнери, аналіз фінансового становища клієнтів. Також сюди можна включити пропозиції щодо детальної дебіторської бухгалтерії за рахунками клієнтів;
- орієнтація на ширше коло споживачів з метою зменшення ризику несплати одним чи декількома дебіторами;
- контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованостей, оскільки значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансової стійкості підприємства та залучення додатково дорогих джерел фінансування;
- використання способу надання знижок при передоплаті;
- звернення до примусового стягнення боргів залежно від розміру заборгованості та схеми взаєморозрахунків між партнерами;

- використання фінансових інструментів та інститутів, таких як продаж боргів факторинговим компаніям, використання у розрахунках векселів.

Для зменшення розмірів дебіторської заборгованості пропонується використання факторингу. Факторингові операції – це купівля банком чи спеціалізованою компанією вимог постачальника до покупця та його інкасація за певну винагороду.

З економічної точки зору факторинг відноситься до посередницьких операцій. Факторинг можна визначити як діяльність спеціальної установи (факторингової компанії чи факторингового відділу банку) щодо стягнення коштів з боржників свого клієнта (промислової чи торгової компанії) та управління його борговими вимогами.

Метою факторингових операцій є створення для постачальника умов для переведення капіталу з товарної форми в грошову та прискорення оборотності капіталу.

Предметом факторингових операцій може бути як грошова вимога, термін платежу за яким вже настав, так і право на отримання грошових коштів, що виникає у майбутньому. Факторинг є альтернативною формою кредитування в рамках поповнення дефіциту оборотного капіталу і є зручнішим способом фінансування обороту для підприємств, які активно ведуть торгівельну діяльність.

У той момент, коли дефіцит оборотних коштів стає особливо гострим через різке збільшення числа торгових контрагентів, клієнт отримує від фінансового агента – банку найбільший обсяг (близько 80-90% суми вимог) коштів.

Удосконалення системи управління фінансами та фінансовою діяльністю підприємства передбачає впровадження таких заходів:

Удосконалення інформаційного забезпечення управління фінансами необхідно проводити використовуючи:

- запровадження сучасних інформаційних технологій, які дозволять автоматизувати процеси обліку, аналізу та контролю фінансової діяльності підприємства;

- розробку та впровадження єдиної інформаційної системи управління фінансами, яка буде забезпечувати обмін інформацією між усіма підрозділами підприємства;

- вдосконалення системи внутрішнього аудиту, який буде забезпечувати достовірність та повноту фінансової звітності підприємства.

Розробка та впровадження ефективної системи фінансового планування та бюджетування включає в себе:

- формування системи фінансових цілей та завдань підприємства на основі його стратегії;

- розробку фінансових планів та бюджетів, які будуть відображати фінансові цілі та завдання підприємства;

- запровадження системи контролю за виконанням фінансових планів та бюджетів.

Удосконалення системи фінансового аналізу включає в себе:

- розробку системи фінансових показників, які будуть відображати фінансовий стан та результати діяльності підприємства;

- запровадження системи регулярних фінансових аналізів, які будуть дозволяти своєчасно виявляти відхилення від планових показників та приймати необхідні управлінські рішення.

Удосконалення системи фінансового контролю слід здійснювати:

- формування системи фінансових нормативів, які будуть визначати допустимі відхилення від планових показників;

- запровадження системи заходів, спрямованих на усунення відхилень від планових показників.

Удосконалення системи управління фінансами та фінансовою діяльністю підприємства передбачає впровадження таких заходів:

Вдосконалення інформаційного забезпечення управління фінансами необхідно проводити використовуючи:

- запровадження сучасних інформаційних технологій, які дозволять автоматизувати процеси обліку, аналізу та контролю фінансової діяльності підприємства;
- розробку та впровадження єдиної інформаційної системи управління фінансами, яка буде забезпечувати обмін інформацією між усіма підрозділами підприємства;
- вдосконалення системи внутрішнього аудиту, який буде забезпечувати достовірність та повноту фінансової звітності підприємства.

Розробка та впровадження ефективної системи фінансового планування та бюджетування включає в себе:

- формування системи фінансових цілей та завдань підприємства на основі його стратегії;
- розробку фінансових планів та бюджетів, які будуть відображати фінансові цілі та завдання підприємства;
- запровадження системи контролю за виконанням фінансових планів та бюджетів.

Покращення системи фінансового моніторингу спрямоване на розробку системи фінансових показників, які будуть відображати фінансовий стан та результати діяльності підприємства та які будуть дозволяти своєчасно виявляти відхилення від планових показників та приймати необхідні управлінські рішення.

Покращення системи фінансового контролю слід здійснювати через використання системи фінансових нормативів, які будуть визначати допустимі відхилення від планових показників та запровадження системи заходів, спрямованих на усунення відхилень від планових показників.

Реалізація цих заходів дозволить підвищити ефективність управління фінансами та фінансовою діяльністю підприємства, що призведе до підвищення його конкурентоспроможності та фінансових результатів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Фінансовий потенціал підприємства визначає можливість підприємства адаптуватися до змін у економічному оточенні. Цей показник грає ключову роль у здатності підприємства створювати потрібний обсяг позитивних грошових потоків, бути привабливим для інвестицій, ліквідним та фінансово надійним партнером у бізнесі.

2. Економічна суть фінансового потенціалу полягає в його здатності генерувати грошові потоки, необхідні для: інвестування в розвиток виробництва, освоєння нових ринків, розширення асортименту продукції тощо; забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства; підвищення конкурентоспроможності на ринку; максимізації прибутку та рентабельності діяльності.

3. Фінансовий потенціал допомагає підприємству протистояти економічним потрясінням, таким як кризи, спади та зміни на ринку. Оцінка фінансового потенціалу дозволяє підприємству виявити резерви та можливості для покращення ефективності використання фінансових ресурсів.

4. Фінансовий потенціал визначає готовність підприємства адаптуватися до змін у економічній ситуації. Цей показник грає ключову роль у здатності підприємства генерувати необхідні грошові потоки, бути привабливим для інвестицій, ліквідним та фінансово надійним. Дослідження показує, що створення фінансового потенціалу підприємства - це складний процес, що залежить від багатьох факторів, що контролюються ним самим.

5. Управління фінансовим потенціалом – це механізм прийняття обґрунтованих економічних рішень, реалізація яких призведе до оптимізації грошових потоків, забезпечення найкращого співвідношення витрат, збільшення виробництва, мінімізації ризиків, забезпечення рентабельності діяльності, фінансової збалансованості, ліквідності та фінансова стійкість підприємства.

6. Механізм управління фінансовим потенціалом є запорукою подальшого розвитку підприємства. Для забезпечення абсолютної стабільності фінансового стану підприємства приймається структура управління, яка найбільшою мірою сприяє досягненню корпоративних цілей з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

7. Методи формування фінансового потенціалу спрямовані на забезпечення зростання фінансових ресурсів підприємства шляхом залучення власних фінансових ресурсів, збільшення розміру статутного капіталу, формування нерозподіленого прибутку, реінвестування прибутку, а також через отримання кредитів, позик, емісій цінних паперів.

8. Агрофірма «Провесінь» є приватним акціонерним товариством, яке було створено в 1996 році. Підприємство спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції, зокрема, зернових, бобових, технічних культур.

9. Центральний офіс ПАТ Агрофірми «Провесінь» знаходиться за адресою Львівська область, місто Львів, вулиця Тракт Глинянський, будинок 152. В статуті господарства зазначається, що комерційна діяльність спрямована на надання високоякісної продукції населенню заради одержання прибутку з найменшими витратами.

10. Підприємство є юридичною особою і має самостійний баланс, печатку зі своїм найменуванням, штамп, бланки та інші реквізити. ПАТ Агрофірми «Провесінь» веде бухгалтерську звітність та податковий облік свого майна і зобов'язань відповідно до законодавства.

11. ПрАТ «Агрофірма Провесінь» здійснює вирощування огірків та помідорів у закритому ґрунті. Виробничий сезон триває орієнтовно з березня по листопад. В міжсезоння проводиться підготовка виробничих потужностей до нового сезону. Продукція товариства реалізується через місцеві та всеукраїнські торговельні мережі, а також на ринку «Шувар» у м. Львові.

12. Фінансові показники використання фінансового потенціалу характеризуються значною строкатістю протягом трьох років. Дохід

підприємства має тенденцію до зменшення. Спостерігаємо значне скорочення збитку на 7915 тис. грн., хоча й залишається ще досить високим 2799 тис. грн., також спостерігаємо скорочення як активів так і зобов'язань підприємства протягом досліджуваного періоду. Кількість працівників також скорочується.

13. Оцінка фінансового потенціалу підприємства - це комплексне дослідження його здатності генерувати та використовувати фінансові ресурси для досягнення стратегічних цілей.

14. За три роки (2020-2022) загальна вартість майна підприємства скоротилася на 30,9% з 27 270 тис. грн. до 18 845 тис. грн.

15. Необоротні активи також зменшилися на 4,5% з 6 751 тис. грн. до 6 445 тис. грн., але темпи їх скорочення менші, ніж у загального майна. Незначне скорочення на 4,5% може свідчити про оптимізацію структури необоротних активів, продаж збиткових або нерентабельних об'єктів.

16. Оборотні активи зазнали значного скорочення на 39,6% з 20 518 тис. грн. до 12 400 тис. грн., що може свідчити про зменшення виробничих запасів, що може бути як позитивним (оптимізація запасів), так і негативним (нестача ресурсів для виробництва) фактором. Збільшення грошових коштів, свідчить про тимчасове покращення платіжної дисципліни підприємства. Збільшення дебіторської заборгованості, що в сучасних умовах виступає негативним фактором для підприємства та свідчить про погіршення платіжної дисципліни контрагентів, так і про втрату клієнтів.

17. За досліджуваний період (2020-2022) в ПАТ «Агрофірма «Провесінь» загальна вартість майна підприємства скоротилась на 30,9% з 27 270 тис. грн. до 18 845 тис. грн. Власні кошти підприємства від'ємні протягом усіх трьох років. Це свідчить про те, що підприємство фінансується за рахунок позикових коштів. Оскільки підприємство є збитковим, і довгий період часу має значні суми непокритих збитків.

18. Зниження чистого доходу (виручки) від реалізації продукції пов'язане із значним зменшенням обсягів виробництва, втратою клієнтів, зростанням цін на сировину та матеріали.

19. Обсяги збитку протягом 2020-2022 років, свідчать про негативну фінансову діяльність підприємства та неспроможність генерувати достатньо коштів для покриття своїх витрат.

20. Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом 2020-2022 років дещо зростає, що свідчить про збільшення частки найліквідніших активів у загальній структурі активів, проте є дуже низьким, оскільки нормативне значення його 0,2. Він характеризує негайну готовність підприємства ліквідувати поточну заборгованість, для ПАТ «Агрофірма «Провесінь» в межах від 0,3 до 0,7% в досліджуваному періоді. Коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності та коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості протягом 2020-2022 років знизились. Це може свідчити про погіршення платоспроможності підприємства.

21. Ефективність використання фінансового потенціалу як у сфері виробництва так і у сфері обігу в досліджуваному періоді характеризується негативною тенденцією;

З метою покращення ситуації на підприємстві ми пропонуємо:

- Кардинально переглянути політику розробки фінансової стратегії підприємства;
- Залучати інвестиції в розвиток виробництва, освоєння нових ринків, розширення асортименту продукції тощо;
- Забезпечити підвищення конкуренції підприємства, адже зростає кількість суб'єктів господарювання в багатьох галузях своєї конкуренції, що потребує ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення конкурентних переваг;

- Здійснювати стратегічне планування та розвиток, за тим що ефективне управління фінансовим потенціалом дозволяє підприємствам реалізувати свої стратегічні цілі та забезпечити стійкість розвитку;

- Формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства (збільшення частки власних коштів та зменшення частки позикових коштів у загальній структурі фінансових ресурсів, збалансування структури фінансових ресурсів за терміном погашення);

- Забезпечення ефективного управління фінансовими потоками підприємства (оптимізація системи платежів і розрахунків, зменшення дебіторської заборгованості, збільшення кредиторської заборгованості);

- Оптимізація фінансових витрат підприємства (зменшення витрат на оплату праці, на матеріали, на рекламу та маркетинг);

- Підвищення фінансової стійкості підприємства (збільшення обсягу власних коштів, зменшення обсягу позикових коштів, збільшення прибутку).

Отже, сформований сильний фінансовий потенціал - важлива перевага для підприємства, яка дає йому можливість успішно конкурувати на ринку, динамічно розвиватися та досягати поставлених цілей.

Список використаних джерел

1. Ажаман І.А., Жидков О.І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22–25.
2. Андриющенко І. Є., Потась С. Г. Методики та інструменти оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. URL:http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2020/3.pdf
3. Ареф'єва О.В., Андрієнко М.М., Кравченко О.Р. Управління фінансовим потенціалом підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. №18. С. 252-257.
4. Боронос В.Г., Карпенко І.В. Аналіз економічного змісту фінансового потенціалу регіону. *Схід*. 2011. № 1. С. 32–36.
5. Брюховецька Н.Ю., Булеєв І.П., Іваненко Л.В. Модель управління фінансовим потенціалом підприємства: функціональний підхід. *Бізнес Інформ*. 2019. № 8. С. 129-135.
6. Вольська В. В. Управління потенціалом підприємства: навч. посібник. Житомир: Полісся, 2012. 171 с.
7. Гаєвська Л.М., Марченко О.І. Фінансовий потенціал – основа економічного управління підприємством. *Приазовський економічний вісник*. 2020. №1(18). С. 20-25.
8. Гнип Н. Оцінка фінансового потенціалу за фінансовими потоками. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2014. Вип. 3. С. 30-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2014_3_5
9. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. 328 с.
10. Дзюбенко О.М. Властивості фінансового потенціалу як об'єкта економічного аналізу. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 3 (38). С. 43- 54.
11. Іванець О.О. Концептуальні підходи до управління потенціалом розвитку підприємства. *Економіка, організація і управління підприємством*. 2012. №4. С. 151-155.
12. Задорожна І.В., Ерфан В.Й., Готько Н.М., Морохович В.С. Сутнісні особливості та поетапність управління фінансовим потенціалом підприємства. URL:

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/37869/1/WORLD-SCIENCE-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-25-27november2020.pdf>

13.Кавтиш О. П., Канар М. О. Наукові підходи до сутності управління фінансовим потенціалом підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 2-1. С. 130-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_2-1_2

14.Квасницька Р.С. Теоретичні основи поняття «потенціал інституту фінансового ринку». *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. № 1 (42). С. 149-151.

15.Корнійчук Г.В. Моніторинг у системі управління фінансовим потенціалом підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 13. С. 26 - 31

16.Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.

17.Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства. *Економіка та управління національним господарством*. 2015. №4. С. 123-130.

18.Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. № 7 (37). С. 123-130.

19.Ляхович Л. А. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та управління. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 22. С. 92-98.

20.Марченко В.М., Бондар А.І. Управління фінансовим потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6644>

21.Нагорнюк О. В. Щодо сутності фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. № 10. С. 37–43.

22.Назаренко А.С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал». *Економіка. Фінанси*. 2009. №8. С. 22–29.

23.Остапенко А.С. Система управління фінансовим потенціалом підприємства. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11855/9932>

24.Портна О.В. Фінансовий потенціал України: проблеми та перспективи. *Проблеми економіки*. 2012. № 4. С. 205-208.

25. Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки: колективна монографія. Колектив авторів ; за ред. В.В. Глушченка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. 384 с.

26. Сердюк-Копчекчі Ю.В. Механізм управління фінансовим потенціалом промислових підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Донецьк, 2008. 20 с.

27. Сорока Й. Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2015. Вип. 2. С. 363-367.

28. Стецюк П.А. Формування нової парадигми управління фінансовими ресурсами підприємств. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 77-83.

29. Шандрівська О. Є., Кузяк В. В., Бек О. М. Підходи до управління потенціалом підприємства та його стратегічним розвитком. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2013. № 776. С. 442-448. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_776_67/

30. Саух І. В. Фінансовий потенціал підприємства: принципи та особливості його формування. *Бізнес Інформ*. 2015. №1. С. 258-262.

31. Сафонов Ю.М., Завізена Н.С. Управління потенціалом підприємства: навч. посібн.. Одеса: Апрель, 2011. 234 с.

32. Хомяков В.І., Бакулін І.В. Управління потенціалом підприємства. К.: Кондор, 2007. 400 с.

33. Чобіток В.І., Астапова О. В. Розробка стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств. *Вісник економіки, транспорту і промисловості*. 2015. №49. С. 160-165.

34. Шумська, С.С. Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки. *Фінанси України*. 2007. № 5. С. 55-64.

35. Яцух О. О., Захарова Н. О. Фінансовий стан підприємства та методи його оцінки. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління». 2018. Т. 29. № 3. С. 173–180.